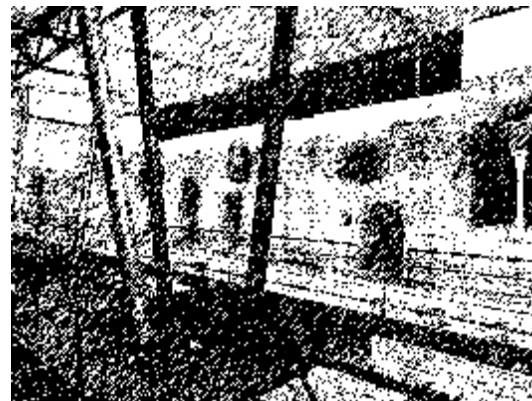

CÍSAŘSKÁ FALC V CHEBU

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

MILAN FALTA
WWW.ROMARCH.WZ.CZ

2008

ČVUT - FA

OBSAH:

Textová část

- Úvod
- Chebský hrad – dějiny objektu
- Architektonický návrh
- Závěr
- Prameny
- Plány a mapy
- Literatura
- Seznam zkratek
- Seznam příloh

Grafická část

Klíčová slova:

*Diplomní projekt, Chebský hrad, císařská
falce, románský sloh, rekonstrukce*

Key words:

*Diploma project, Castle in Cheb, imperial
falce, romanesque movement, renovation*

ÚVOD

Diplomní projekt „*Císařská falce v Chebu – obnova a nové funkční využití*“ byl zpracován v zimním semestru 2007 / 08 na Fakultě architektury ČVUT v Praze v ateliéru Hulec – Pošmourný na Ústavu památkové péče a renovací.

Těžiště projektu spočívá v navržení moderní architektonicky hodnotné ochranné konstrukce, která doplní unikátní torzálně dochovaný románský palác císařské falce včetně Gordonova domu, přispěje k zajištění stability středověkého obvodového zdiva i dekoru a zároveň umožní nové funkční využití památky.

Autor si klade za cíl, aby byly maximálně respektovány všechny objektivně doložené stavební etapy, včetně intaktní archeologické situace, a zároveň aby byla stavba obohacena o soudobé architektonické i designérské prvky za současného respektování moderních památkových standardů.

Samotné tvůrčí činnosti předcházela analýza veškerých dostupných podkladů a materiálů této problematiky se týkajících. Zpracovatel prostudoval dostupnou literaturu, včetně SHP provedeným SÚRPMO v roce 1990, mapové podklady a zaměření objektu, jež byly zapůjčeny z archívu NPÚ, územního odborného pracoviště v Plzni. Posléze bylo provedeno posouzení tohoto zaměření, porovnání s novější dokumentací poskytnutou panem Ing. arch. Šantavým a panem Ing. arch. Vystydem, a jeho digitalizace. Průzkum objektu a fotografická dokumentace byly provedeny při dvou návštěvách (3. 10. a 18. 12. 2007)

Při zpracovávání projektu byla vedena diskuse s odborníky v oboru historických konstrukcí a památkové péče (Prof. Ing. arch. Jiří Škabrada CSc.; Ing. arch. Milena Hauserová, CSc.), archeologie (PhDr. Pavel Šebesta; PhDr. Jiří Kalferst), architektury (Akad. arch. Mikuláš Hulec; Ing. Akad. arch. Jiří Pošmourný) a statiky (doc. Ing. Karel Lorenz, CSc.).

TEXTOVÁ ČÁST

CHEBSKÝ HRAD – DĚJINY OBJEKTU

Areál Chebského hradu se rozkládá v severozápadním cípu historického jádra města, na skalní ostrožně nad řekou Ohří. Osídlení této lokality je bezpečně doloženo v 9. století, kdy zde stálo slovanské opevněné hradiště. Uvnitř sídelního celku, chráněného valem s roštovou konstrukcí, palisádou a dvojitým příkopem, bylo založeno kostrové pohřebiště, datované do rozmezí 8. – 12. století, tedy do období slovanského (*Vystyd 2005, 5*).

Při tomto pohřebišti stála patrně zděná sakrální stavba, jejíž základy byly odhaleny při archeologických průzkumech v letech 1997 a 2000 pod lodí románské patrové kaple (*Šebesta 2000, 10*).

Koncem 11. století se oblast stala součástí severní bavorské marky, v té době spravované hrabaty z Vohburgu. Těm přestalo počátkem 12. století staré hradiště stačit a někdy okolo roku 1125 byl Dětpoldem III. z Giengen a Vohburgu založen v severozápadní části hradiště nový hrad. Od slovanského hřbitova byl oddělen 12 metrů širokým příkopem a kamennou hradbou, po obou koncích zpevněnou pravděpodobně válcovými věžemi. Z těchto staveb se dochovaly pouze základy, z větší části negativní. Ostatní budovy Vohburgského hradu, zřejmě vesměs dřevěné, zatím nejsou spolehlivě zdokumentovány. V roce 1997 byl objeven fragment kamenné zdi pod podlahou Gordonova domu, který by mohl být pozůstatkem někdejšího hradu.

Roku 1146 připadlo Chebsko Římské říši a císař Konrád III. Štaufský jej podřídil přímo svým příbuzným. Roku 1167 získává území Friedrich Barbarossa jako dědictví po svém bratranci Friedrichovi z Rothenburgu a z Chebu vytváří opěrný bod své mocenské politiky proti českému knížectví a buduje zde své důstojné sídlo.

Neopevňená štaufská falc na Chebském hradě je jedinečná ukázka tohoto stavebního typu na našem území. Vzniká rozšířením, respektive kompletní přestavbou Vohburgského hradu, a radikálně tak mění nejen jeho vzhled, ale i funkční využití komplexu. Do současné doby se ve více či méně intaktním stavu dochovaly tři románské objekty. V jižní části areálu se nachází mohutná 18.5 metrů vysoká Černá věž, postavená v letech 1179 – 89, na jejíž fasádě bylo užito hlízové zdivo z mohutných basaltových kvádrů (*Škabrada 2003, 18*). Unikátní patrová kaple zasvěcená sv. Martinu, Eduardu a Uršule byla založena na počátku 13. století. První zpráva o kapli pochází z roku 1213, kdy v ní císař Friedrich II. vydává Zlatou bulu (*Šebesta 2000, 14*).

V těsném sousedství kaple, na severním svahu nad Ohří se nachází torzálně dochované zdivo samotného paláce císařské falce, jehož rekonstrukce je hlavním předmětem tohoto Diplomního projektu. Mohutná budova paláce byla založena vně Vohburgského hradu i slovanského hřbitova v roce 1179 a ukončení stavebních prací na tomto velkolepém díle je datováno rokem 1189.

Stavba je bezmála 50 metrů dlouhá a více než 12 metrů široká s přibližnou východo - západní orientací. O její výstavnosti vypovídají nejen rozměry hlavního sálu, sloužícího k zasedání říšského

sněmu, jenž zabíral celou východní polovinu objektu, ale i trojice pětidílných oken s mramorovými dělícími sloupky v severní stěně, fakticky tvořícími arkádu, otevírající se k řece Ohři. Menší čtvrté dvoudílné okno bylo prolomeno mimo osu východního průčelí. Do současnosti se dochovala žulová ostění oken i deset (?) ze třinácti sloupků. Dále je v intaktní podobě zachován jižní portál, který umožňoval hlavní vstup do sálu přímo z nádvoří. Portálu byla představěna blíže neurčitá předsíň, jejíž základové zdivo bylo částečně archeologicky podchyceno.

Západní část budovy zaujímal pravděpodobně dvojice komnat, přístupných snad z chodby při jižní stěně, ve které se dochovala ostění dvou románských oken a chatrně patrného zazděného otvoru, interpretovaného jako někdejší vstup. O poznání lépe je opět zachována severní obvodová stěna, ve které je možno rozpoznat románská okna domácích kaplí s drobnou reliéfní výzdobou, stopy komínů, ostění vstupu do prevětů a kruhová větrací okna. Na severní i jižní stěně je v úrovni někdejší podlahy dobře patrná řada kamenných konzol, které podpíraly podkladní trám, na kterém byly teprve uloženy konce příčných stropních trámů, přesahující přes lavicové zeslabení stěny horního podlaží (*Škabrada 2003, 91*).

Suterén byl přístupný od jihu, dnes zasypanou, ale archeologicky dobře zdokumentovanou šjíjí. Ostění portálu se in situ nedochovalo, avšak existuje domněnka, že bylo pouze přeneseno o několik metrů východněji, kde slouží svému účelu dodnes, coby propojení v 15. století zbudované rampy a někdejšího hospodářského zázemí. O celkovém vzhledu těchto prostor v době románské informace chybí. Všeobecně je přijímán názor, že rovná podlaha byla pouze v západní části a terén byl do současného stavu srovnán až při radikální přestavbě v 15. století. Proti tomuto hovoří jednak existence úzkých románských oken po celé délce východní stěny, ale i těžko představitelný fakt, že by tehdejší uživatelé ponechali takto cenný prostor nevyužitý.

Zdali měl palác nad úrovní hlavního podlaží ještě jedno patro není zatím možné přesvědčivě potvrdit ani vyvrátit. Zcela jistě bylo další patro postaveno (obnoveno?) po požáru v roce 1472, kdy byl také k západnímu konci paláce přistavěn tzv. Gordonův dům a hrad byl zapojen do městského opevnění. V dalších letech byl palác úměrně poklesu svého významu jen udržován a pomalu chátral. Roku 1634 byli v tzv. Gordonově domě zavražděni Valdštejnovi důstojníci a druhá polovina třicetileté války výrazně přispěla k dalšímu chátrání falce.

Počátkem 30. let 17. století byla zahájena výstavba nárožních bastionů a v letech 1652-73 se hrad na rozkaz Ferdinanda III. mění v barokní pevnost. Ta byla používána více jak 150 let a během této doby i opravována, ale starý hrad již zůstal ve zříceninách. Roku 1808 byla pevnost úředně zrušena a byla nařízena její likvidace. Roku 1895 byl hrad předán do majetku města s podmínkou, že bude udržován jako památka, což mělo za následek i částečnou rekonstrukci, jenž sice oddálila další statické porušování zdí přístavbou opěrných pilířů (*Vystyd 2005, 6*), ale také do konstrukcí zasáhla velmi neodborně v té době módními romantizujícími úpravami.

KAPLE SV. ERHARDA A URŠULY

Kaple je, až na malé změny dosud zachována v původním stavu. Poměrně strohý její vnějšek v podobě hranolového bloku, postavený z lomového žulového kamene, vyrůstá z pískovcového členitého trnože. Stěny jsou členěny profilovanými pískovcovými lisénami, které se pod střechou pravoúhle zalamují, takže vzniká dojem, že stěny jsou členěny rámy na kratších stranách do tří a na delších do čtyř obdélných polí. Na jižní straně je vstupní portál a půlkruhově ukončená okna o zešíkmených špaletách. Do pravoúhlého ústupku portálu je vložen prut, měnící se nerušeně, podobně jako ostění, v archivoltu; vyrůstá z atické patky s drápky a ovíjí tympanon s plastickým znamením kříže. Nad portálem je prolomeno okno a dále k východu ještě dvě; jejich profilovaná ostění jsou půlkruhově ukončena. Střední pole západní stěny kaple je oživeno dole menším oknem kruhovým; nad ním je portál sklenutý do půlkruhu, s motivem diamantování na ostění (nyní je téměř celý vyplněn vyzdívkou) a nad ním ještě další kruhové okno ze střídajících se červených a bílých klenáků, lemované prutem, který je překládán páskou. Ostění tohoto okna je z mramoru, ostění ostatních zmíněných oken je z pískovce, podobně jako u čtyřlístého okna na východní fasádě kaple. Okno pod ním na této straně je podle fragmentárně zachované kruzby gotické.

Vnitřní prostor se dělí v přízemní patrovou část. Ve středu přízemní části se tyčí čtyři mohutné sloupy, nesoucí osm křížových kleneb, které kryjí prostor mezi nimi a obvodovými zdmi. Střední pole, převedené do osmibokého tvaru pomocí tromp, je volné a spojuje patro s přízemkem. Patrová část, rozvržená podobně jako přízemí, je však vyšší, vzornější, její stěny vyrůstají z plastického trnože, jsou členěny polosloupy, plastická výprava sloupů a polosloupů je jemnější a motivicky bohatší; křížová klenba, kryjící zde celý prostor o devíti polích je žebrová. Dole i nahoře se pojí k lodím vítěznými oblouky kvadratický chór s obdélnými přilehlými místnostmi po obou stranách, klenuté valeně. Vítězný oblouk v dolní části, pravoúhle odstupňovaný, s půlkruhovými archivoltami vyrůstá ze soklu a je přeřát profilovanou římsou. V koutech dolního presbytáře, sklenutého prostou křížovou klenbou, jsou zapuštěny sloupky, podobně jako v presbytáři nahoře. Tam je však profilovaná deska, spočívající na hlavicích sloupků západní stěny, protažena v podobě římsy až na vítězný oblouk. Ten je na straně, obrácené do lodi, v patře bohatě profilován, nalomen a vyrůstá z vysokého profilovaného soklu. Je přeřát římsou, oživenou figurálními motivy. Rozdílné je ještě v patře spojení chóru s jižní přilehlou místností v podobě dvojité arkády na sloupu, členěném nejbohatěji v celé stavbě. Sloupy a polosloupy přízemní části jsou provedeny v žule, sloupy horní části z mramoru a ostatní části pak z pískovce, s výjimkou jejich ojedinělých částí. Přízemek je nyní uvnitř spojen s patrem novějším schodištěm, připojeným k severní zdi. Podle stop, zachycených při výzkumu, stoupalo asi původně schodiště do patra z malého prostoru v přízemku, po severní straně presbytáře. Z prostoru, položeného nad ním v patře stoupá nyní točité schodiště až do prostoru krovu. Schodiště se otevírá do malé místnosti s krbem, vestavěným v 15. st.

OPEVNĚNÍ

Z opevnění falce zůstala lépe zachována tzv. Černá věž. Na Černou věž je tu třeba poukázat jen proto, že byla stavěna typickou štaufskou technikou z bosovaných kvádrů (lávových), která se objevila i na jiných hradech, např. Skalné a také na drobném sídle, připojeném ke kostelíku v Plzni – Doubravce.

Paláci i kapli byla věnována v literatuře velmi často pozornost. Také tu byl částečně konán průzkum. Všechny starší poznatky a také výsledky průzkumu byly použity v monografické studii O. Schürera v roce 1934. V roce 1959 se mně podařilo upřesnit datování paláce a především kaple, která byla až do té doby považována za dílo dvou stavebních etap.

Falc nebyla prvou stavbou na tom místě. Podle archeologických nálezů tu bylo zjištěno slovanské osídlení, které tu trvalo ještě během 11. a na počátku 12. století. Je pravděpodobné, že zbytky základů dvou drobných kruhových budov (jedna pod Černou věží a druhá v terénu při nádvorním průčelí paláce), o kterých pojednával už O. Schürer, souvisely spíše s osídlením slovanským než s rodem Vohburgů, který se tohoto území zmocnil teprve během první čtvrtiny 12. století. Z rukou tohoto rodu připadl Cheb kolem poloviny 12. století německému císaři, pak Friedrichovi von Rothenburg a teprve roku 1165 (někdy se uvádí 1167) Friedrichu Barbarossovi, tehdy již císaři.

Rok založení falce není přesně znám; stalo se tak po získání Chebska císařem, tedy po roce 1165, nejpozději však při jeho první osobní návštěvě roku 1179. Listina, tehdy zde vydaná s označením „in curia“ nemusí vést nutně k závěru, že falc již tehdy stála. Zmínky o dalších návštěvách císaře či jeho rodiny nebo jiných významných osobností vedou k závěru, že falc s kaplí byly dokončeny již roku 1188. K podobným závěrům vede i analýza uměleckohistorická, na rozdíl od mínění Schürerova, který ještě k roku 1213 považoval kapli za nedokončenou.

Celkovou dispozicí navazuje chebská falc na příbuzná díla štaufských stavebních hutí, jejichž je také sama dílem. Na rozdíl od jiných časově nejbližších falcí, netvoří tu kaple s palácem jednotný celek, ale je samostatnou budovou stojící těsně po jeho jižní straně, zakrývajících částečně východní část jeho nádvorního průčelí.

Vnitřním uspořádáním navazuje kaple na příbuzné stavby jako např. v Mohuči, Norimberku atd. K německým zemím směřuje také orientace plastických článků na sloupech a polosloupech kaple, které nejen svým výběrem, ale i ztvárněním mají analogie na kostelech hlavně v Hor. Porýní a v Alsasku, také ovšem v Norimberku na portálu falcké kaple. Protože do této oblasti pronikaly také impulsy z oblasti dnešní Francie a také Burgundska, lze tak vysvětlit i podobu žeber užívaných od 60. let již v Alsasku a na půdě Francie ještě ve strašší době. Podoba žeber není tedy překážkou pro položení kaple přibližně do let před 1188. Na vnějších stěnách stavby není stop, z kterých by se dalo usuzovat na dvě stavební etapy;

v obou částech kaple se užívá střídavě různých stavebních materiálů, což nasvědčuje jednotné stavbě, podobně jako to, že se v patrové části opakují některé ornamentální motivy užité v části přízemí. V plastické výzdobě převažují motivy ornamentální, především nejružnější modifikace palmet. Pokud se vyskytují prvky figurální, nejčastěji v podobě masek nebo zvířecích postav, nemají úplnější ikonografickou souvislost. Lze o ní uvažovat pouze u diagonálně protilehlých hlavic sloupů v patře. Na jedné z nich jsou čtyři apoštolské figury – patrně evangelistů – a tím se asi symbolizuje Nový Zákon nebo dobro na rozdíl od hlavice druhé, kde jsou symboly neřestí, tedy zla. Na hlavici polosloupku v jihovýchodním rohu patrové části lodi je zpodobena představa zla nebo hříchu postavami Adama a Evy s monstrem uprostřed. Motiv prutu s patkou, vložený do jižního vstupního portálu má analogii na vstupním portálu patrové kaple v Norimberku. Zvláštní motiv prutu, překládaného zalomenou páskou na západním okně, je podobně užit na kostele ve Vessře. Z paláce bylo možno vstoupit pavlačí a západním patrovým portálem přímo do horní části kapel. Pavlač byla protažena až na její jižní stranu, jak napovídají zachované kamenné krakorce, které ji nesly.

Kapli je nutno považovat podle zmíněných analogií za dílo císařské stavební huti, jednotně vybudované a dokončené patrně před rokem 1188. Po několika mezihrách se stal Cheb natrvalo součástí českého státu teprve roku 1322.

Anežka Merhautová, 1971

ARCHITEKTONICKÝ NÁVRH

První zásahy vedoucí k záchraně stavby coby památkového objektu, dnes pod registračním číslem 3626, jsou datovány do 19. století, kdy byl zároveň rozpoznán mimořádný význam románského paláce císařské falce v Chebu v rámci evropské románské architektury. Nikdo z řady badatelů a autorů mnohých článků nepochyboval o jedinečnosti, architektonické i umělecké hodnotě této torzálně dochované stavby. Tehdejší úpravy sice oddálily destrukci zdiva, avšak ze stavby vytvořily cosi na způsob romanticky vyhlížející ruiny.

Stavební aktivita neustává ani v časech následujících a vrcholí na přelomu 20. a 21. století. Současný enormní zájem o rekonstrukci Chebského hradu má bohužel pouze jednu příčinu, a to jeho špatný stav. V neutěšeném stavu se nacházejí jižní kasematy, do kterých zatéká a také je porušena základová spára hradebního zdiva. Zatékání a tím narušení koruny zdiva neunikla ani románská Černá věž (Vystyd 2000, 1).

Avšak nejvíce ohroženy jsou zbytky románského paláce, které byly po mnoho let vystaveny nepříznivému působení povětrnostních podmínek, jenž jednak narušují samotné zdivo, ale působí i velmi destruktivně na in situ dochované románské tvarosloví. V současné době prochází Chebský hradní komplex rozsáhlou, již několik let trvající rekonstrukcí, která vychází ze „*Studie záchrany a využití Chebského hradu*“, zpracované panem architektem Šantavým. Studie arch. Šantavého se zabývá především návrhem parteru, nutnou opravou jihozápadních kasemat či návrhem nové kavárny a přednáškového prostoru nad jihozápadní kasemat. Neřeší ale novodobé zastřešení románského paláce, respektive jej ponechává v současné vizuální podobě s navržením nutných stavebních úprav ke statickému zajištění obvodového zdiva, na což reaguje tento Diplomní projekt.

Autor se ve shodě s arch. Vystydem (2000, 2) domnívá, že palácový objekt není možné v intaktní podobě zachránit bez efektivní ochrany zdiva i dekorativních prvků před nežádoucími klimatickými vlivy. Základní myšlenkou projektu je obnova interiéru v prostorách paláce, čehož je docíleno novodobou střešní konstrukcí a částečně novým lehkým obvodovým pláštěm. Tato studie předkládá názor na jednu z několika možností zastřešení i nového využití celého objektu. Zvolená varianta vychází z předpokladu, jenž nebylo možné objektivně přezkoumat, že obvodové stěny jsou natolik narušeny, že by novou střechu neunesly. Zároveň bylo nutné maximálně respektovat intaktní archeologickou situaci a cílem bylo i co možná největší optické uvolnění nejzachovalejší severní stěny paláce.

Z výše popsané úvahy vyvstalo architektonické řešení s jednou řadou ocelových kónicky se rozšiřujících vertikálních podpor, které mohou být chápány jako reminiscence na střední řadu archeologicky doložených sloupů. Avšak novodobé sloupy se osovému umístění záměrně vyhýbají, a to z důvodů největší hustoty archeologických fragmentů právě ve středové části i vzhledem k záměru o co možná největší oddálení od severní obvodové stěny.

Vertikální nosná konstrukce je ve dvou úrovních ztužena plošnými příhradovinami. Nižší příhradovina zároveň slouží jako podpora lávky, která je umístěna v niveletě středověkého hlavního podlaží a umožní tak pozorování nejpůsobivějších románských fragmentů z originální úrovně. Druhý systém příhradoviny přímo podporuje střešní konstrukci z atypických svařovaných nosníků, v severní části mohutně vykonzolovanou. Obnova obvodového pláště je navržena tak, aby bylo docíleno nového uceleného interiéru v někdejším paláci a zároveň zůstala zachována dnešní podstata ruiny, čehož je docíleno střídáním plných a transparentních povrchů. Severní, východní a západní stěna je doplněna velmi lehkou zděnou konstrukcí, která je založena přímo na koruně románského zdiva, avšak od navrhované střechy je viditelně oddělena dilatační a větrací spárou. Nadezdívka bude omítnuta a natřena, tak jako podhled, světlou barvou pro co možná největší kontrast s románským, dnes obnaženým, zdivem.

Východní část jižní stěny paláce, kde došlo k nejmasivnější destrukci, je ponechána v současném tvaru a je jí předložena skleněná stěna, která je ukotvena na sloupech zároveň sloužících jako táhla proti masivní střešní konzole. Toto velkoplošné zasklení jednak umožní pozorování severní stěny kaple z nového interiéru, odraz této sakrální stavby na oné reflexní ploše, zůstane zachován dnešní zajímavý pohled z exteriéru do interiéru paláce a v neposlední řadě zde zůstane naznačena torzální dochovanost památky. Skleněná stěna proběhne i ve zbylé části jižního průčelí nad korunou románského zdiva a částečně je prosklení navrženo i v severní stěně v prostoru na kruhovými větracími okny.

Podlaha v nově navrženém interiéru počítá s jednoduchým rastrem keramické dlažby cihlového typu rozměrů 30 x 30 cm s přiznáním půdorysné stopy archeologické situace, která bude provedena v pohledovém betonu.

Druhou částí projektu je navržení nového objektu v místech někdejšího Gordonova domu, který kompozičně doplní štaufský palác v historicky logických vztazích. Jeho jižní stěna je navržena kompletně prosklená a nosnou funkci zajišťuje řada ocelových sloupů, jenž podepírají rovnou střechu, na severní straně ukotvenou do barokní hradby. Západní zeď domu je vkomponována do současného zemního valu a východní stěnu tvoří zdivo románského paláce.

V tomto případě se nejedná o konstrukci ochrannou, ale o vytvoření nového výstavního prostoru v místech, kde budova, tak úzce spjata s historií paláce, po několik století stála. Částečně dochované zdivo Gordonova domu je, stejně jako přiznaná půdorysná stopa předštaufské hradby i věže, vkomponováno do nově vzniklého interiéru.

Z jihovýchodního rohu nového Gordonova domu vystupuje jednoduchá prosklená galerie, která je navržena, krom ochrany jižního průčelí paláce, za účelem spojovacího krčku od Gordonova domu k dnes nepřístupnému románskému portálu, kterému tak bude navrácena funkce vstupu do paláce, i když v současné době pouze na lávku. Spodní úroveň paláce zůstane přístupná současnou rampou.

Studie se v neposlední řadě zabývá i nádvořím hradu. Zde je navrženo v soudobé dlažbě chybějící přiznání archeologicky zdokumentovaných nálezů. V nové dlažbě bude obsažena barevně i strukturálně odlišená stopa zjištěných negativních základů, avšak archeologicky dochované pozitivní zdivo je nutno naznačit novou zděnou konstrukcí, vystupující zhruba 50 cm nad rovinu terénu.

Jihovýchodní kasematy s pokladnou, obchodem se suvenýry a sociálním zařízením, stejně tak jako jihozápadní kasematy a Černá věž do této studie zahrnuty nebyly, jelikož jsou v současné době předmětem rozsáhlé rekonstrukce a jakákoliv revize návrhu se zdá být bezpředmětná. Stejně tak nebylo nijak zasahováno do patrové hradní kaple. Tato bezesporu nejcennější památka komplexu prošla v nedávné době taktéž rekonstrukcí a nyní není nutné do objektu nijak zasahovat.

ZÁVĚR

Tento Diplomní projekt zpracovává názor na úplné zastřešení a částečné doplnění obvodového zdiva a tím i nového funkčního využití románského paláce císařské falce v Chebu včetně přilehlého Gordonova domu. Cílem byla jednak maximální ochrana dochovaných románských fragmentů a obvodového zdiva, jenž trpí přímým působením negativních povětrnostních vlivů, ale také navrácení původního smyslu objektu coby reprezentativního interiéru. Moderní střechu nesoucí ocelová konstrukce byla volena tak, aby nenarušila archeologicky nejexponovanější lokality a zároveň opticky uvolnila severní nejcennější stěnu, kterou bude možné pozorovat z úrovně současného terénu, ale zároveň i z původní románské nivelity, která bude simulována vložením ocelovo – skleněné lávky, přístupné někdejším hlavním portálem.

Nové obvodové konstrukce jsou navrženy tak, aby uzavřely celý prostor, čímž bude docílen opětovný dojem interiéru, ale zároveň tak, aby zůstala zachována současná silueta torza, čehož je dosaženo promyšlenou kombinací plných a transparentních materiálů. Rekonstrukce paláce je rozšířena o novostavbu v místech Gordonova domu, která románskou památku kompozičně i funkčně doplňuje.

Při návrhu obnovy fragmentárně dochovaného Štaufského paláce císařské falce bylo postupováno tak, aby Česká republika neztratila unikátní románskou památku a zároveň Chebský hrad byl obohacen o moderní architekturu a design.

PRAMENY

Líbal, D.
Lišková, A.
Zahradník, P. **1990:** Cheb – Hrad, Stavebně historický průzkum, SÚRPMO. Praha
(kopie uložena v archivu NPÚ ú.o.p. v Plzni – 034*4*21238)

Vystyd, L. **2000:** Záchranná rekonstrukce Chebského hradu – podkladový materiál
(rukopis; koncept pro jednání dne 28. března 2000)

PLÁNY A MAPY

Müllerova mapa Čech z roku 1720, sekce Čechy 14
*Mappa geographica regni Bohemiae in duodecim circulos divisae cum comítatu Glacensi et districtu Egerano adjunctis...*a´ Joh: Christoph: Müller...A:C:M.DCC.XX. Michael Kauffer sculp-sit Augusta Vind:.. Mědirytina, 1720, grafické měřítko [cca 1:132 000], 25 sekcí, rozměr sekce 465 x 540 mm, celkem 2403 x 2822 cm. Mapový obsah ryl Michael Kauffer, parerga Johann Daniel Herz podle návrhu Václava Vavřince Reinera. Mapová sbírka Historického ústavu Akademie věd České republiky, sign. VII/ 4/ A-2587.
© Historický ústav AV ČR

I. vojenské (josefské) mapování z roku (1764 - 1768 a 1780 - 1783) - Čechy, mapový list č.112
© 1st (2nd) Military Survey, Section No. xy, Austrian State Archive/Military Archive, Vienna
© Laboratoř geoinformatiky Univerzita J.E. Purkyně
© Ministerstvo životního prostředí ČR

II. vojenské (Františkovo) mapování (1836 - 1852) - Čechy, mapový list O_7_VIII
© 1st (2nd) Military Survey, Section No. xy, Austrian State Archive/Military Archive, Vienna
© Laboratoř geoinformatiky Univerzita J.E. Purkyně
© Ministerstvo životního prostředí ČR

III. vojenské mapování (1877 - 1880) - mapový list 3955_2
© 1st (2nd) Military Survey, Section No. xy, Austrian State Archive/Military Archive, Vienna
© Laboratoř geoinformatiky Univerzita J.E. Purkyně
© Ministerstvo životního prostředí ČR

LITERATURA

Falta, M. **2001:** Česká a Moravská románská venkovská sakrální arch. Hradec Králové

Kuča, K. **2002:** Atlas památek České republiky 1. díl. Praha

Macek, P. **1997:** Standardní nedestruktivní SHP. Příloha časopisu ZPP 57. Praha

Merhautová, A.
Radová, M. **1957:** Románská stavební hut’ v Doksanech II, Umění 5, s. 218. Praha

Merhautová, A. **1971:** Raně středověká architektura v Čechách. Praha

Merhautová, A.
Třeštík, D. **1983:** Románské umění v Čechách a na Moravě. Praha

Michna, P.
Pojsl, M. **1988:** Románský palác na Olomouckém hradě. Brno

Petráň, J. + kol. **1985:** Dějiny hmotné kultury I/1. Praha

Poche, E. **1978:** Umělecké památky Čech. Praha

Profous, A. **1949:** Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny, s. 577. Praha

Radová, M.
Škabrada, J. **1992:** Románské stavitelství, učební texty ČVUT. Praha

Schürer, O. **1934:** Die Kaiserpfalz Eger. Berlin

Slaviček, A. **1933:** Encyklopedie českých hradů a zámků. Praha

Šebesta, P. **2000:** Štaufská hradní kaple v Chebu. Sborník chebského muzea, s. 9 - 16

Škabrada, J. **2003:** Konstrukce historických staveb. Praha

Vystyd, L. **2005:** Architektura – Cheb a okolí. Cheb

SEZNAM ZKRATEK

ČVUT	České vysoké učení technické
NPÚ	Národní památkový ústav
SHP	stavebně historický průzkum
SÚRPMO	Specializovaný ústav pro rekonstrukci památkových měst a obcí
ú.o.p.	ústřední odborné pracoviště
ZPP	Zprávy památkové péče

SEZNAM PŘÍLOH

A. Dokumentace historického vývoje objektu

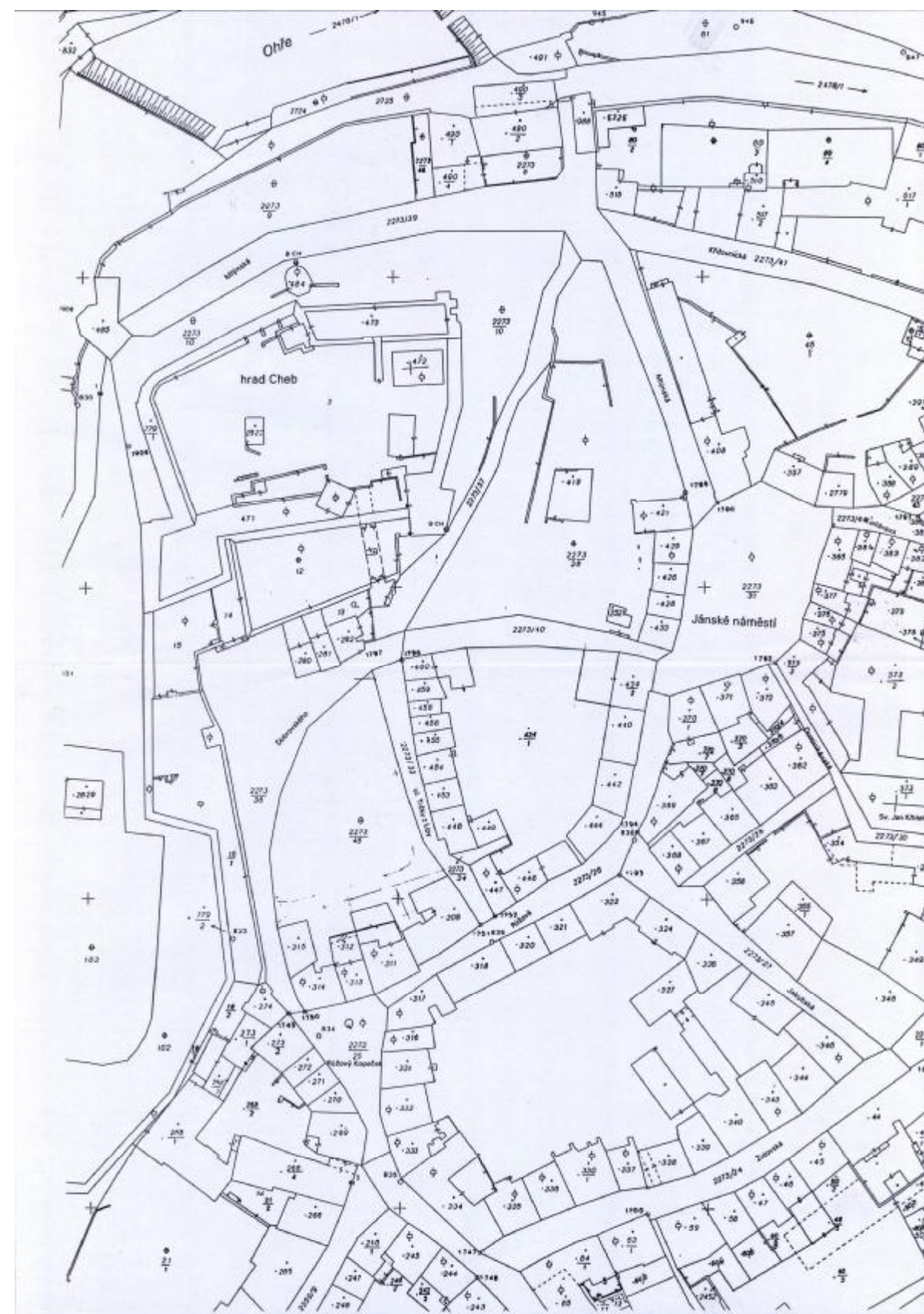
- I. 1. Císařský otisk Stablního katastru – 1840
2. katastrální mapa
- II. Reprodukce historických plánů a map
 1. Mülérova mapa Čech – 1720
 2. I. vojenské (josefské) mapování
 3. II. vojenské (Františkovo) mapování
 4. III. vojenské mapování
- III. Historická ikonografie
 1. Vveduta neznámého autora před r. 1508
 2. výřez z plánu města M. Meriana z r. 1650
 3. palác na kresbě V. Prökla z roku 1844
 4. pohled od řeky (1. pol. 19. stol.)
 5. kresba B. Gruebera (kolem 1870)
 6. Černá věž, přízemí a patro kaple na kresbě J. Richtera před r. 1846
 7. pohled na ruiny paláce z roku 1875
 8. severní stěna paláce v roce 1864
 9. severní stěna paláce v roce 1934
- IV. Historická fotodokumentace
 1. celkový pohled na hrad
 2. vstup do pevnosti na pohlednici z r. 1939
 3. torzo paláce na pohlednici z r. 1910
 4. odkrytá archeologická situace v paláci
- V. Fotodokumentace současného stavu (foto © Milan Falta)
 1. celkový pohled od jihovýchodu
 2. pohled z Černé věže na palác a kapli
 3. pohled přes nádvoří hradu k paláci a kapli
 4. pohled od hlavní vstupní brány k paláci a kapli
 5. pohled do interiéru paláce
 6. románské kruhové okno v severní stěně paláce
 7. románské sdružené okno v severní stěně paláce
 8. románské sdružené okno v severní stěně paláce

B. Dokumentace architektonického návrhu

- I. Vizualizace architektonického návrhu
- II. Půdorysy paláce, kaple sv. Erharda a Uršuly, Gordonova domu
 1. I. úroveň
 2. II. úroveň
 3. III. úroveň
- III. Pohledy
 1. pohled severní
 2. pohled jižní
- IV. Řezopohledy podélné
 1. AA´
 2. BB´
 3. CC´
 4. DD´
 5. EE´
- V. Řezy příčné
 1. FF´; GG´; HH´
- VI. Detaily

C. Dokumentace současného stavu

- I. Pohledy
 1. pohled východní
 2. pohled severní
 3. pohled jižní
- II. Řezopohledy podélné
 1. AA´
 2. BB´
 3. CC´
 4. DD´
 5. EE´
- III. Řezy příčné
 1. FF´; GG´; HH´

A. / II. / 1

A. / II. / 3

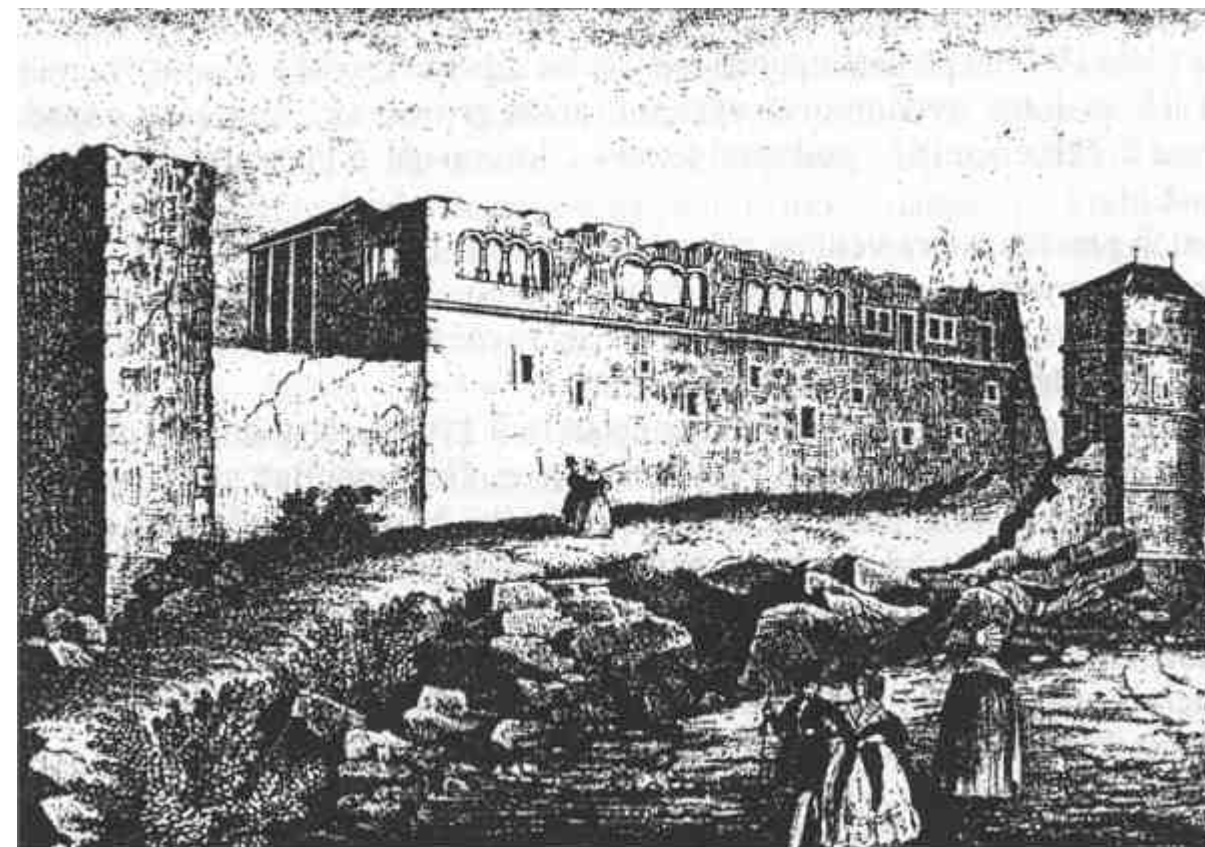
A. / II. / 2

A. / II. / 4

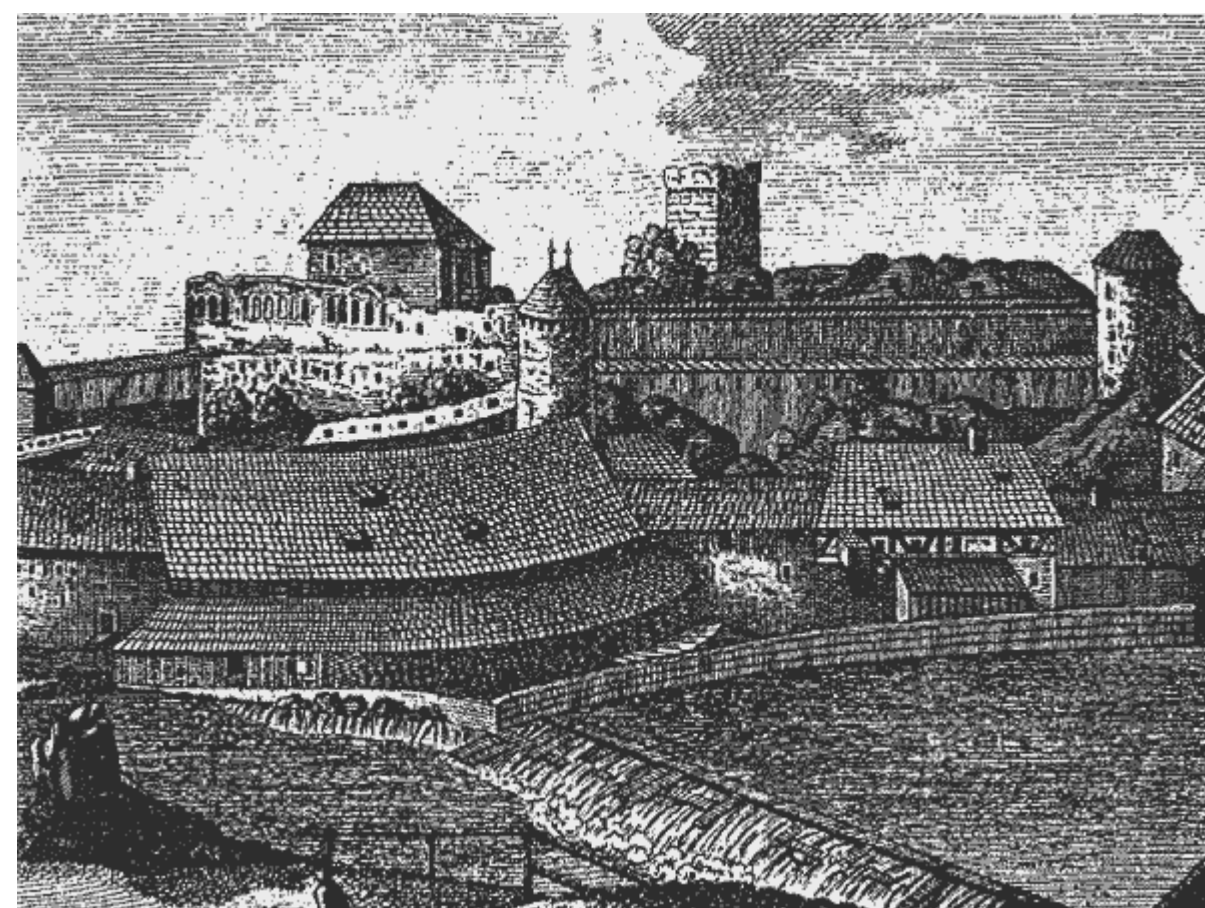
A. / III. / 1

A. / III. / 3

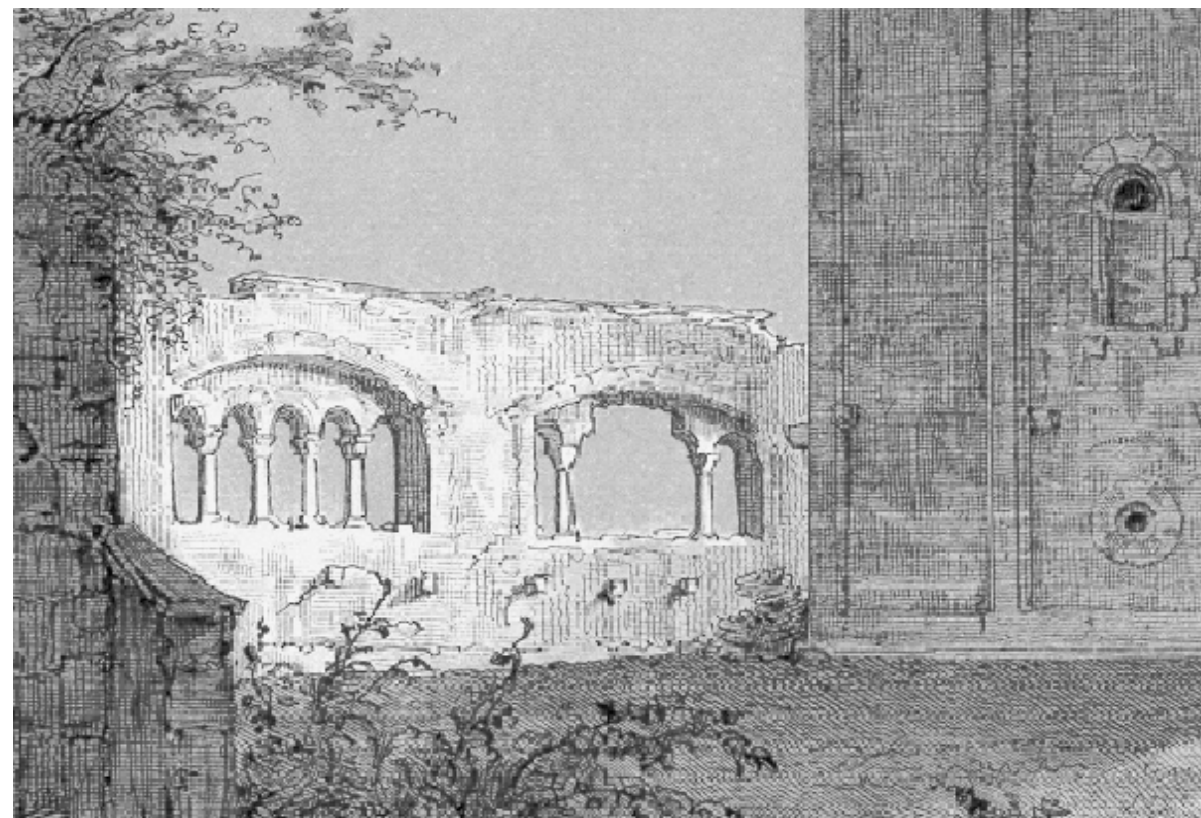
A. / III. / 2

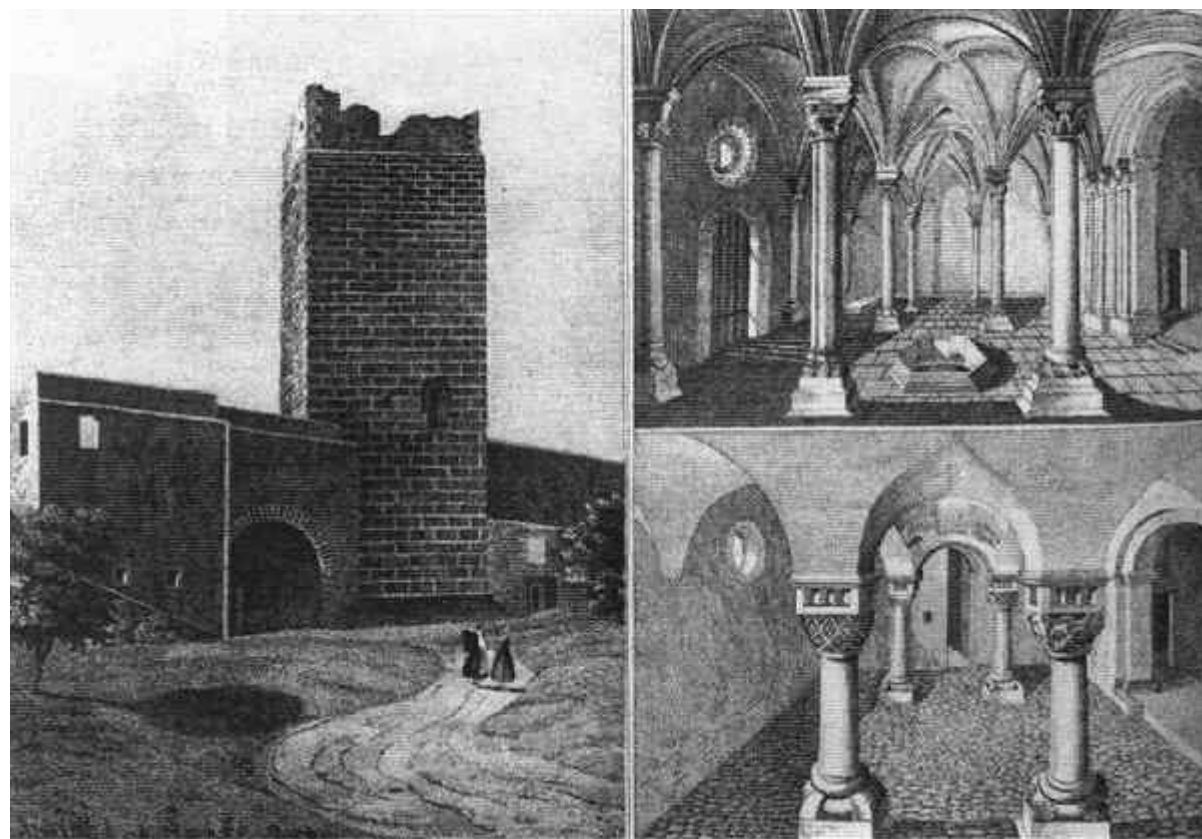
A. / III. / 4

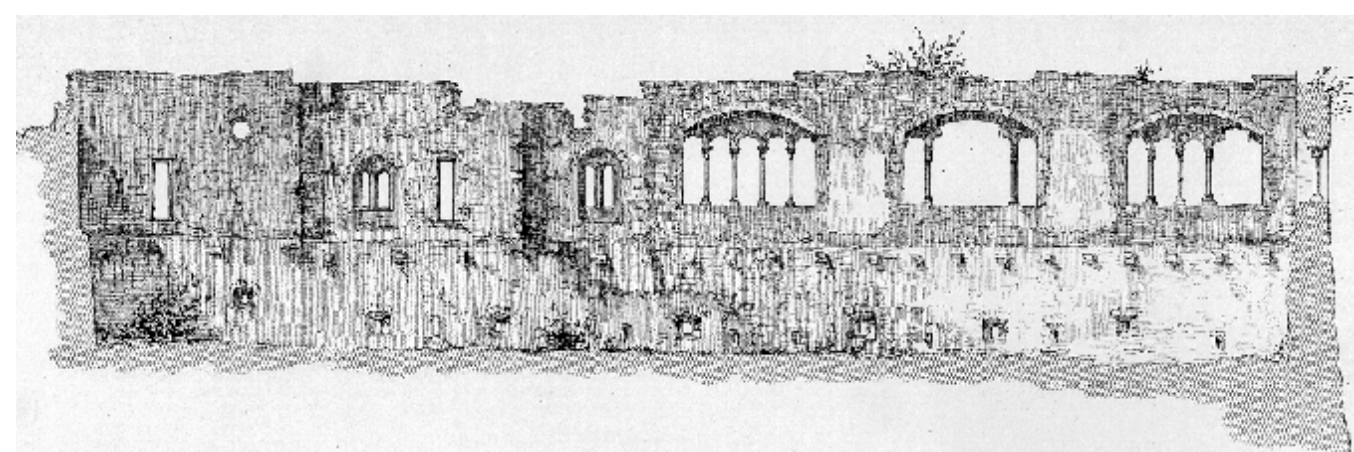
A. / III. / 5

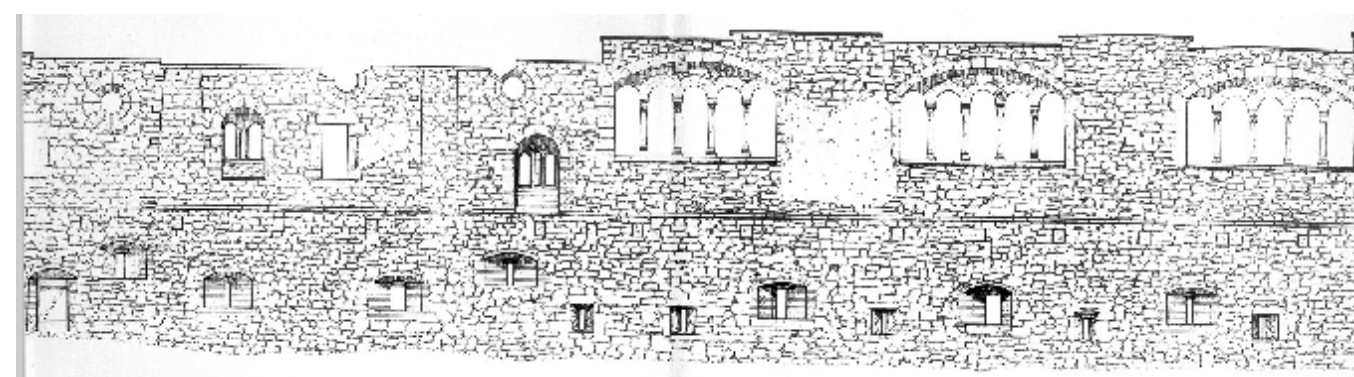
A. / III. / 7

A. / III. / 6

A. / III. / 8

A. / III. / 9

A. / IV. / 1

A. / IV. / 3

A. / IV. / 2

A. / IV. / 4

A. / V. / 1

A. / V. / 3

A. / V. / 2

A. / V. / 4

A. / V. / 5

A. / V. / 7

A. / V. / 6

A. / V. / 8

Vizualizace návrhu – exteriér

Vizualizace návrhu – exteriér

Vizualizace návrhu – interiér

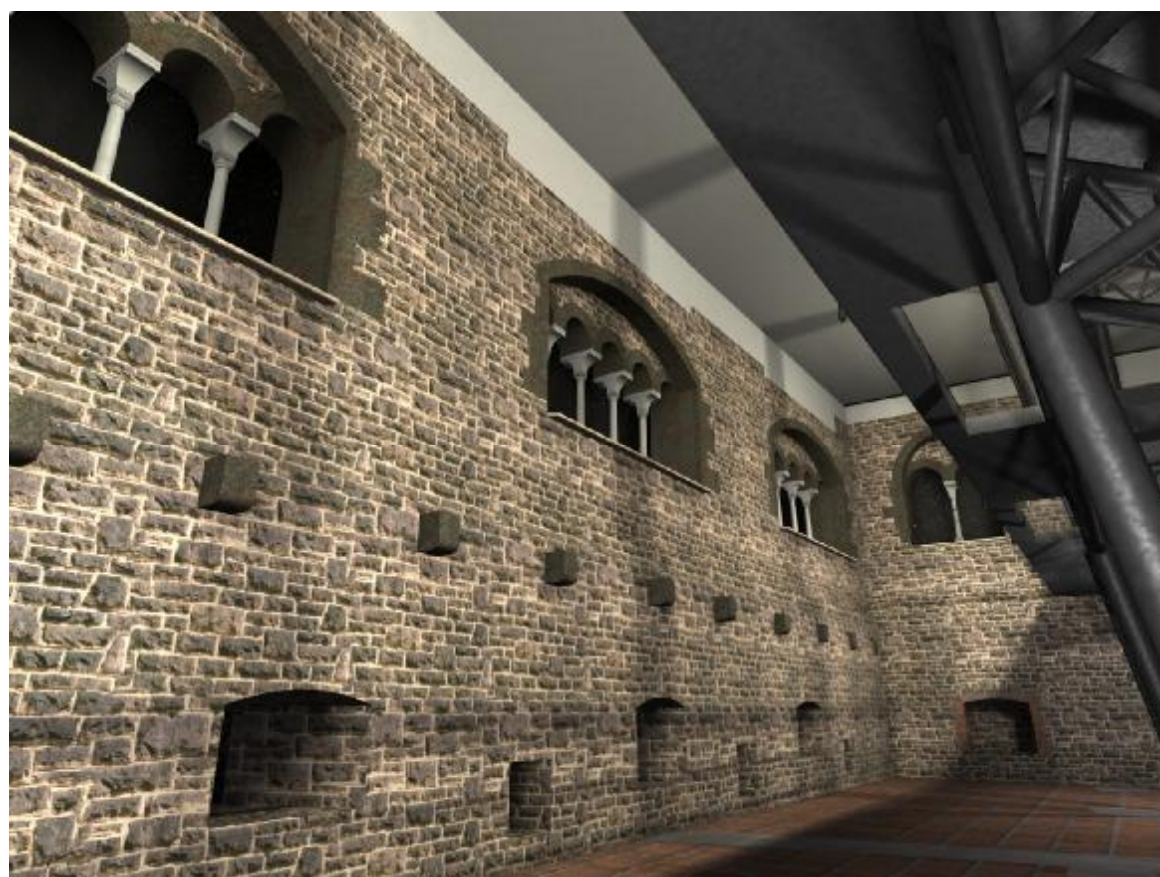
Vizualizace návrhu – interiér

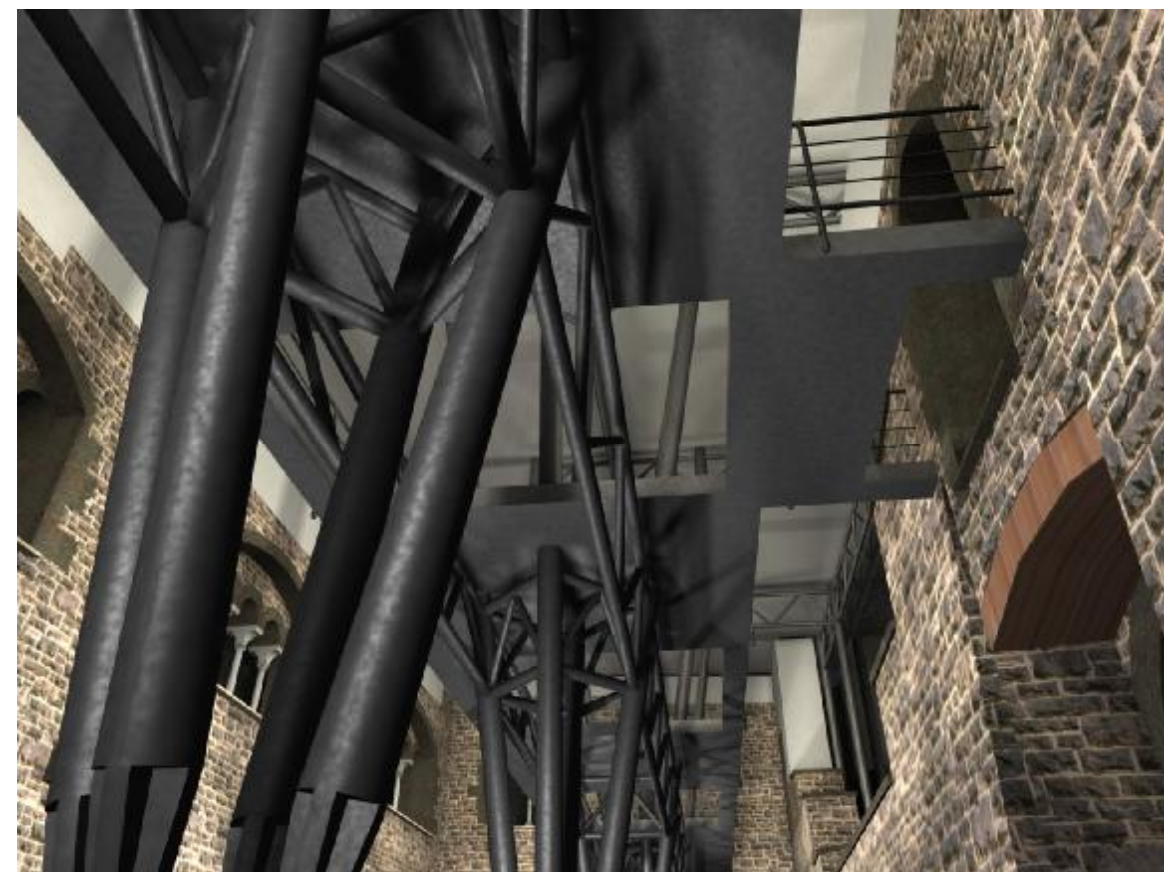
Vizualizace návrhu – interiér

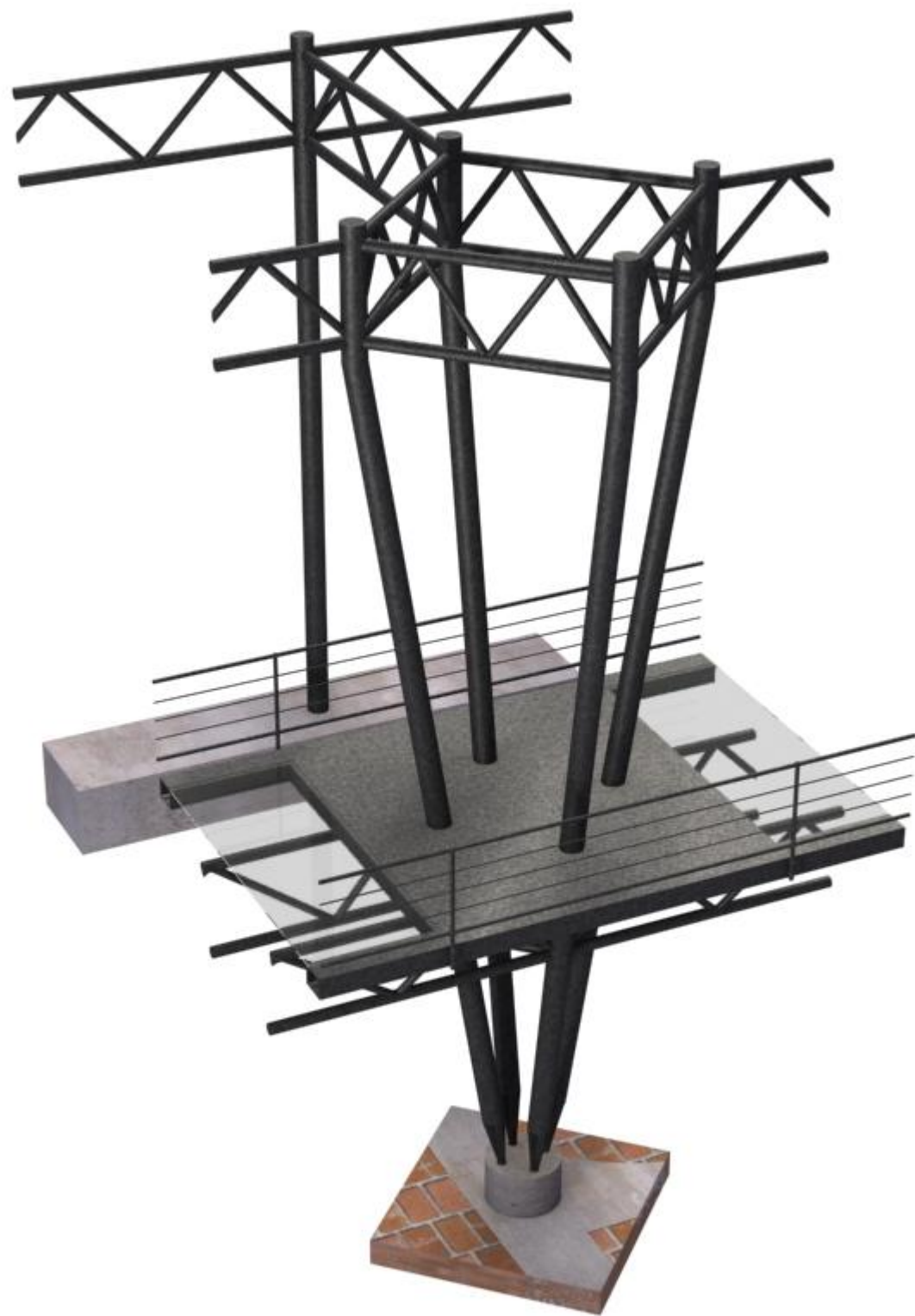
Vizualizace návrhu – interiér

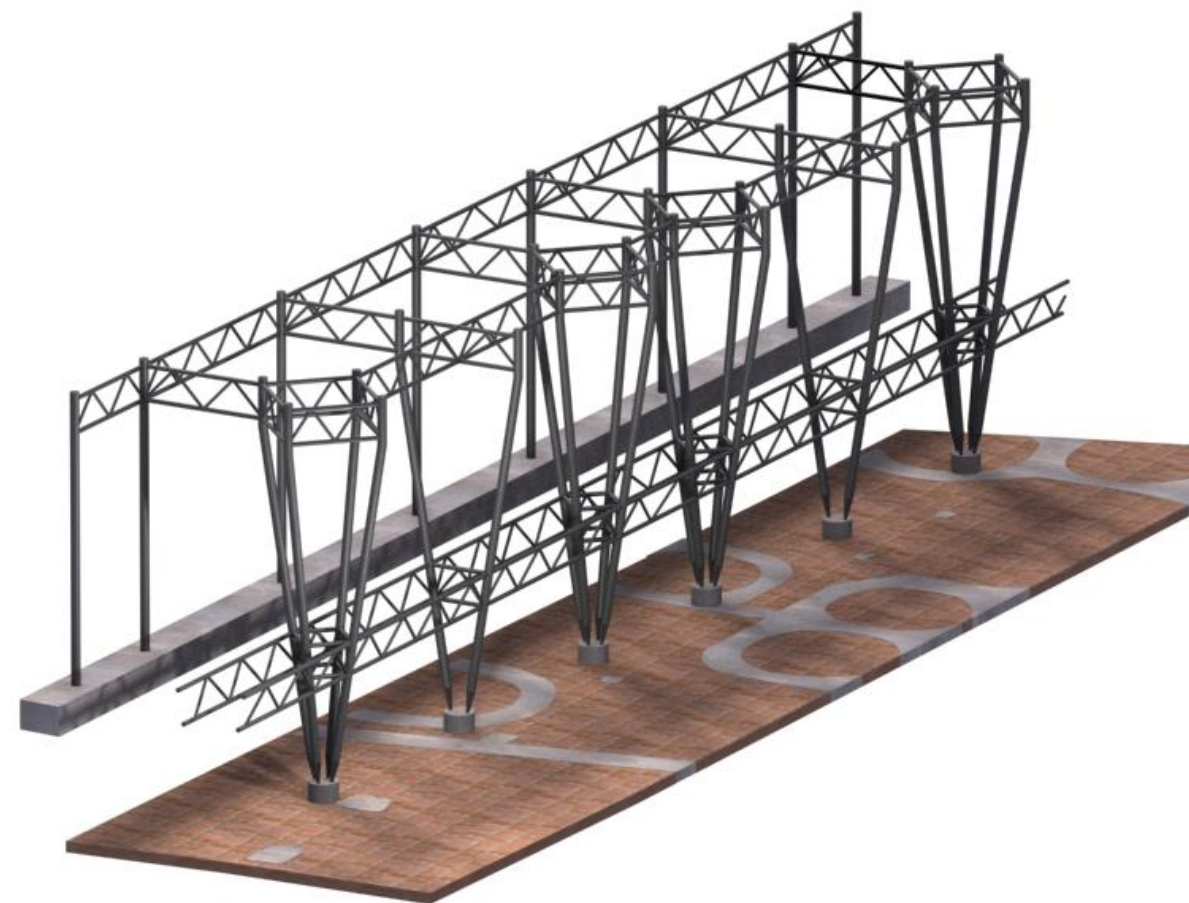
Vizualizace návrhu – interiér

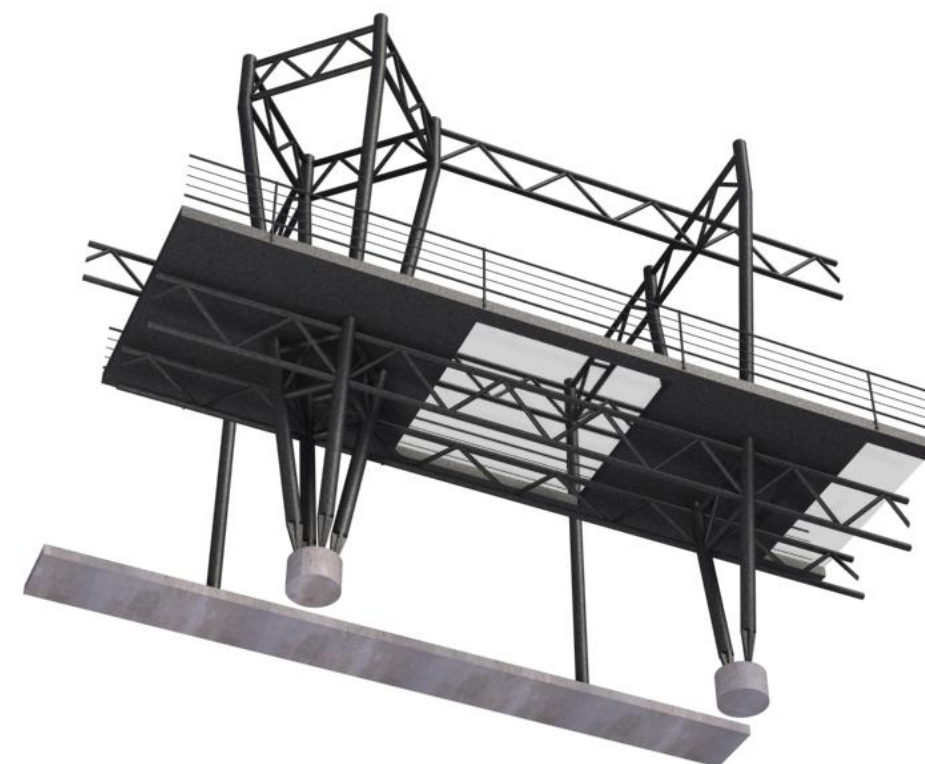
Vizualizace návrhu – interiér

Vizualizace návrhu – konstrukční detail

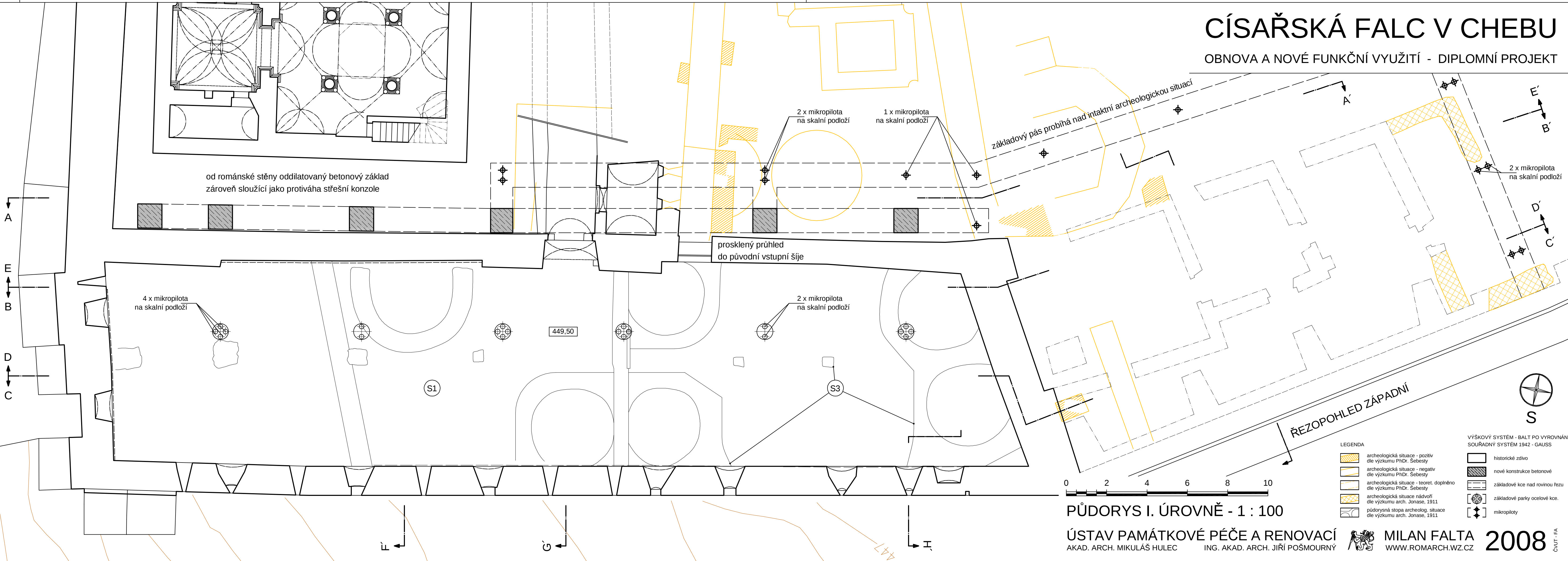
Vizualizace návrhu – konstrukční detail

Vizualizace návrhu – konstrukční detail

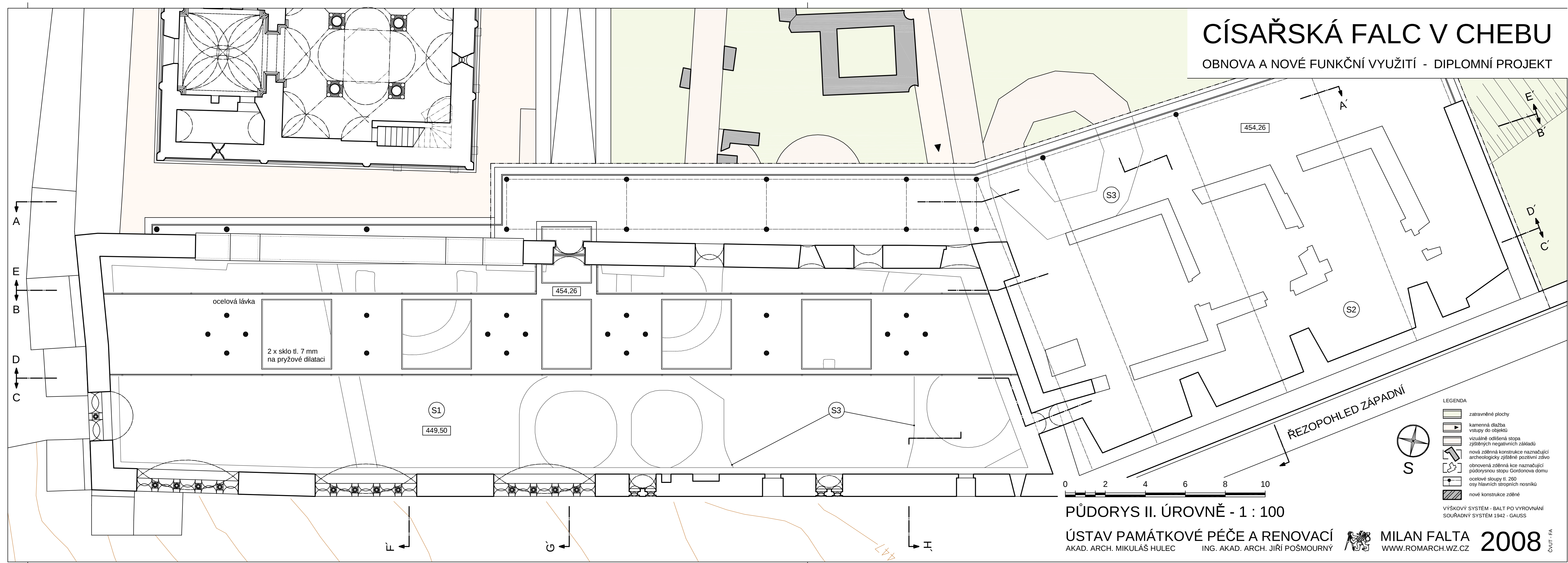
CÍSAŘSKÁ FALC V CHEBU

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

CÍSAŘSKÁ FALC V CHEBU

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

- LEGENDA
- zatravněné plochy
 - kamenná dlažba
 - vstupy do objektů
 - vizuálně odlišená stopa
 - zjištěných negativních základů
 - nová zděnná konstrukce naznačující archeologicky zjištěné pozitivní zdivo
 - obnovená zděnná kce naznačující půdorysnou stopu Gordonova domu
 - ocelové sloupky tl. 260
 - osy hlavních stropních nosníků
 - nové konstrukce zděné
- VÝŠKOVÝ SYSTÉM - BALT PO VYROVNÁNÍ
SOUDRADNÝ SYSTÉM 1942 - GAUSS

PŮDORYS II. ÚROVNĚ - 1 : 100

ÚSTAV PAMÁTKOVÉ PÉČE A RENOVACÍ
AKAD. ARCH. MIKULÁŠ HULEC

ING. AKAD. ARCH. JIŘÍ POŠMOURNÝ

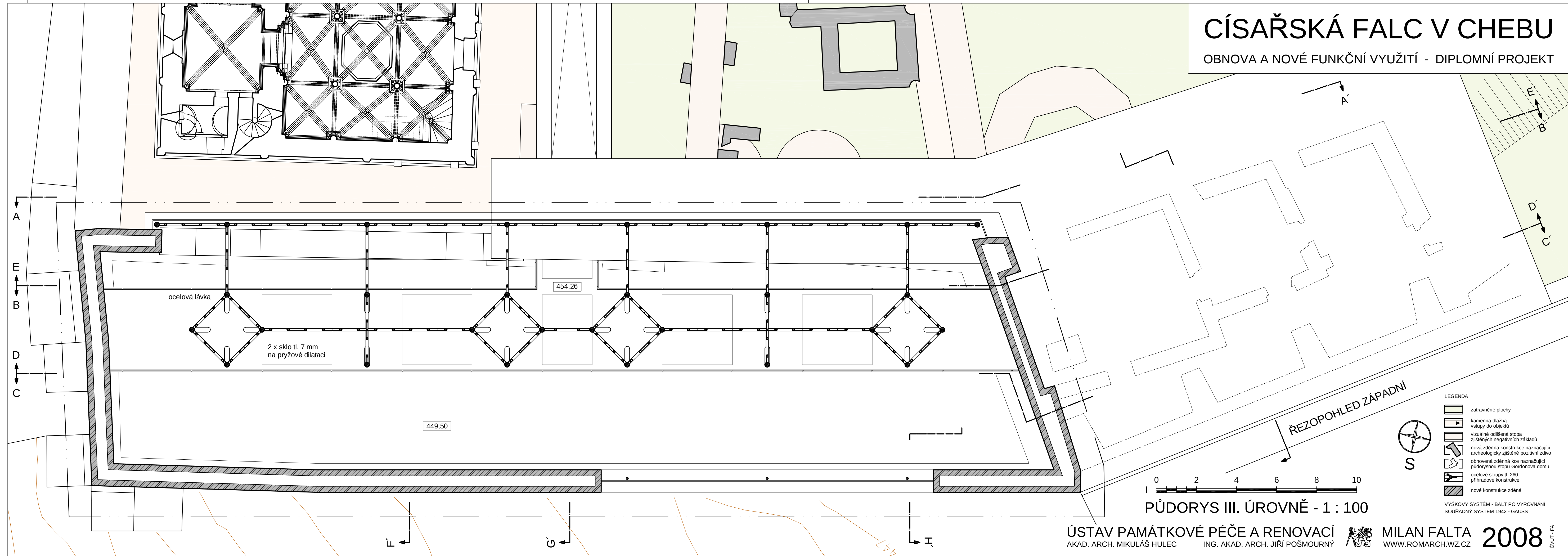

MILAN FALTA
WWW.ROMARCH.WZ.CZ

2008
ČVUT - FA

CÍSAŘSKÁ FALC V CHEBU

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

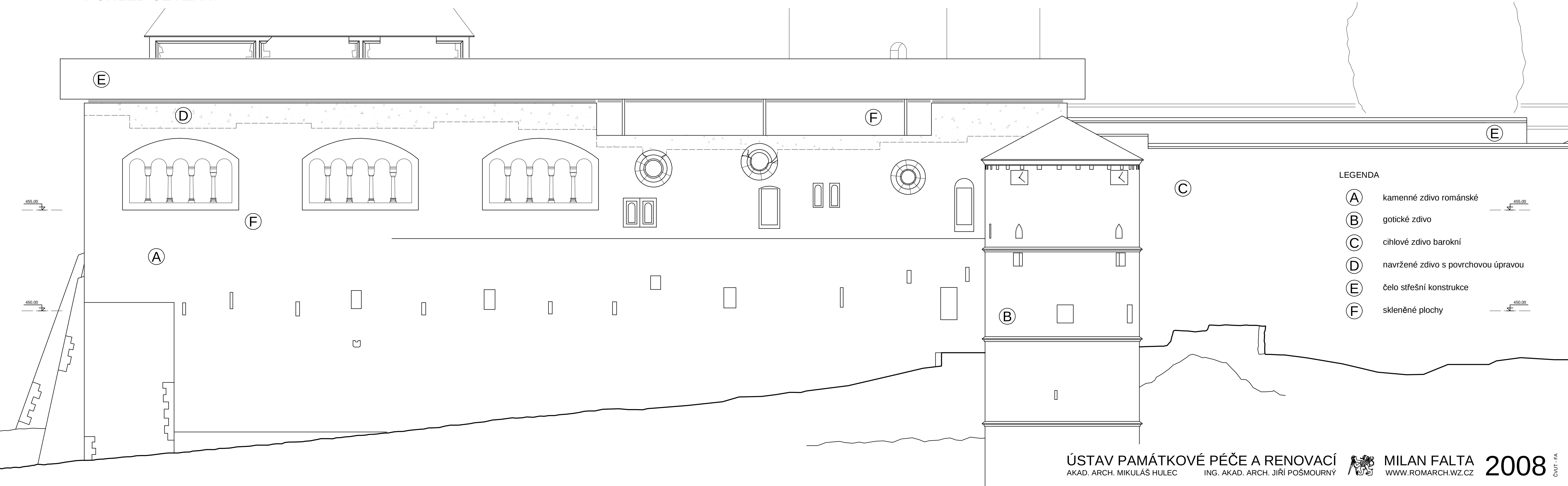

CÍSAŘSKÁ FALC V CHEBU

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

0 2 4 6 8 10 12 1 : 100

POHLED SEVERNÍ

LEGENDA

- A** kamenné zdivo románské
- B** gotické zdivo
- C** cihlové zdivo barokní
- D** navržené zdivo s povrchovou úpravou
- E** čelo střešní konstrukce
- F** skleněné plochy

ÚSTAV PAMÁTKOVÉ PÉČE A RENOVACÍ
AKAD. ARCH. MIKULÁŠ HULEC

ING. AKAD. ARCH. JIŘÍ POŠMOURNÝ

MILAN FALTA
WWW.ROMARCH.WZ.CZ

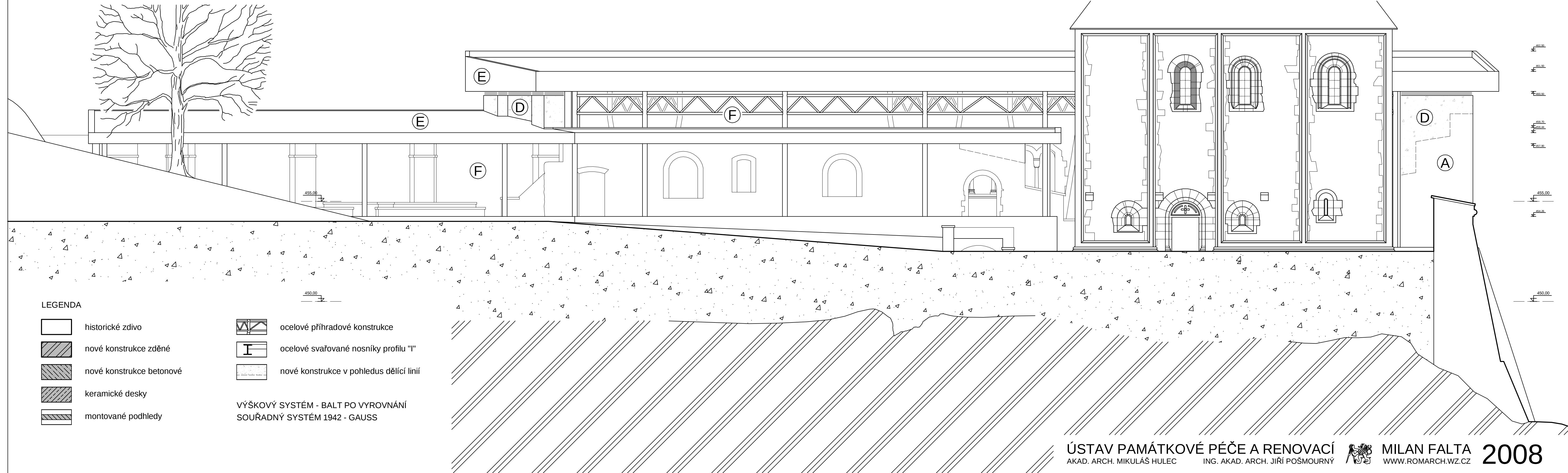
2008

ČVUT - FA

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

POHLED JIŽNÍ

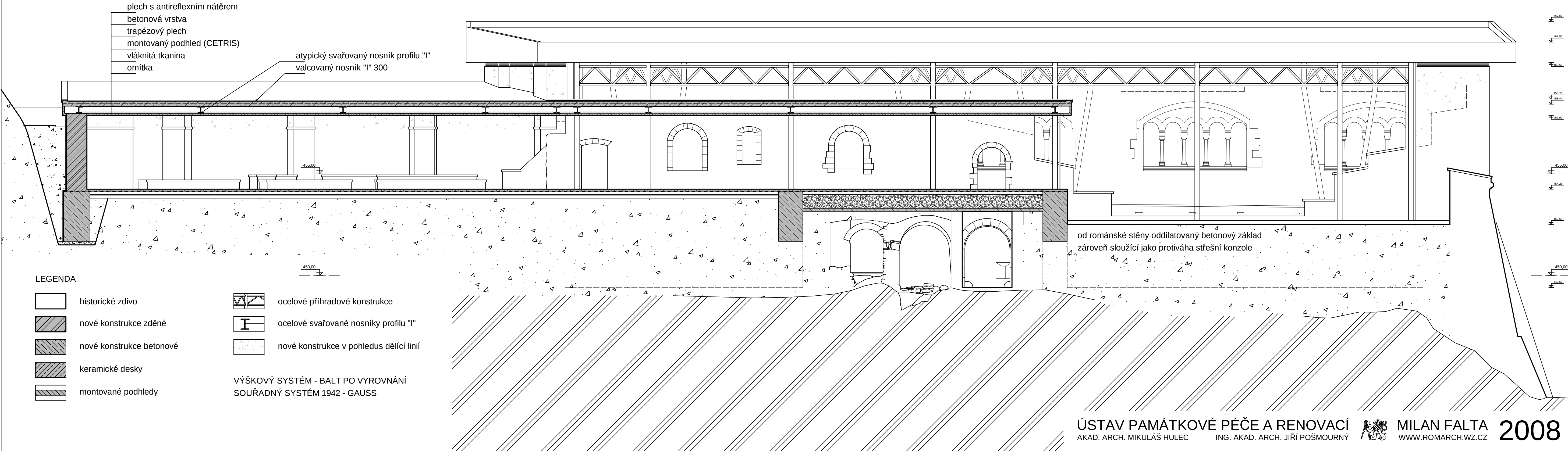

CÍSAŘSKÁ FALC V CHEBU

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

0 2 4 6 8 10 12 1 : 100

ŘEZPOHLED AA´

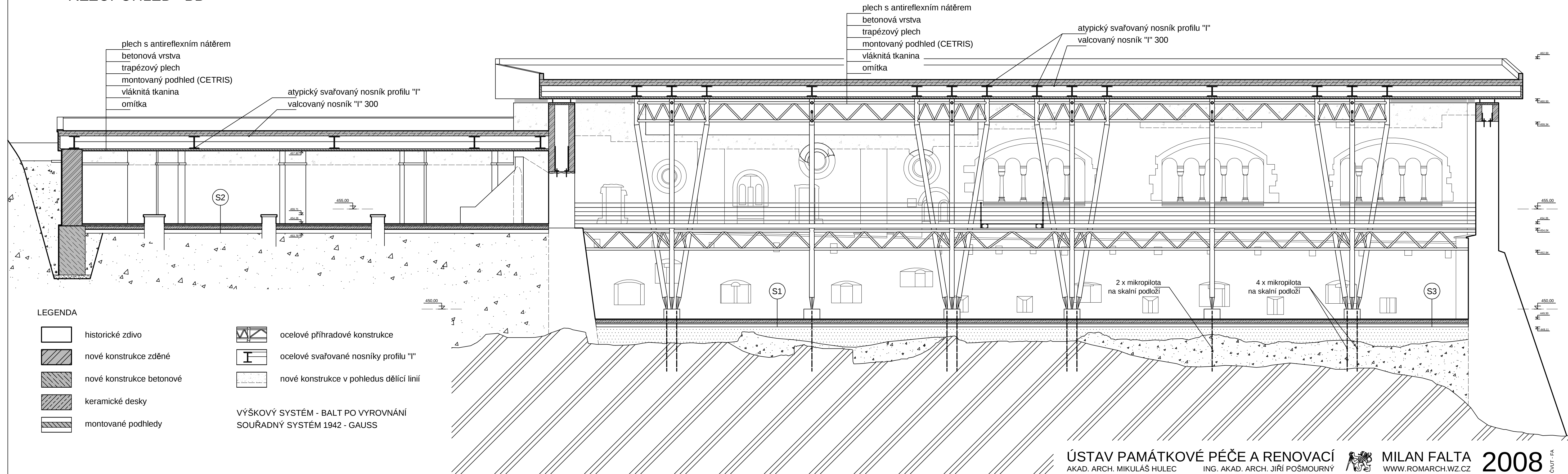

CÍSAŘSKÁ FALC V CHEBU

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

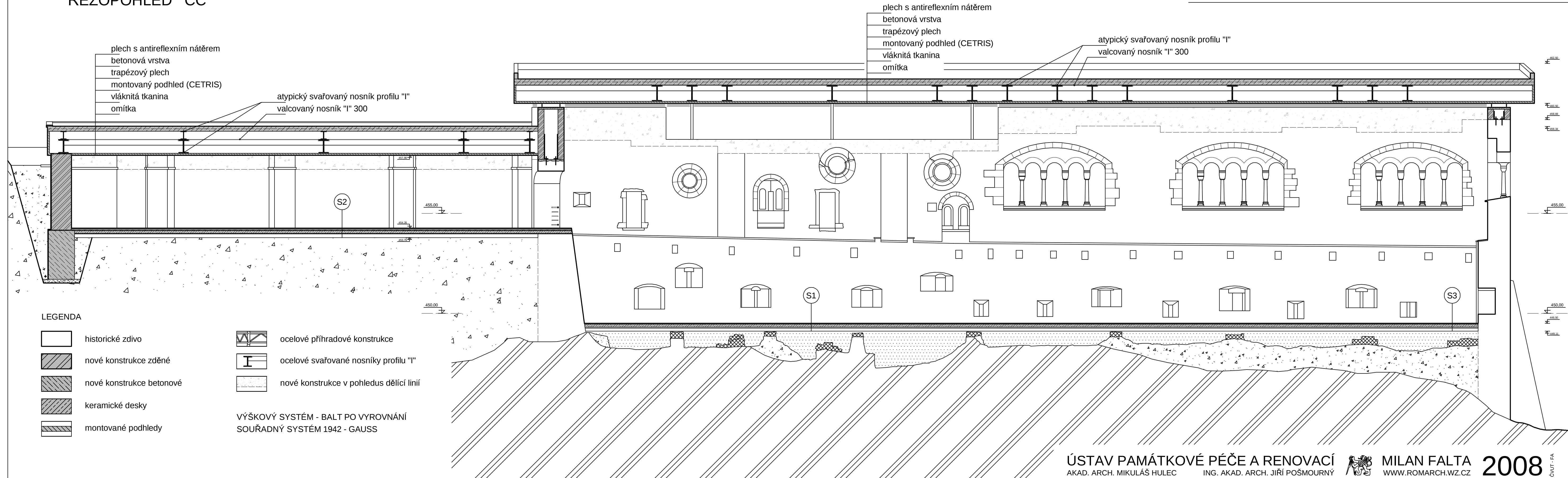
0 2 4 6 8 10 12 1 : 100

ŘEZPOHLED BB'

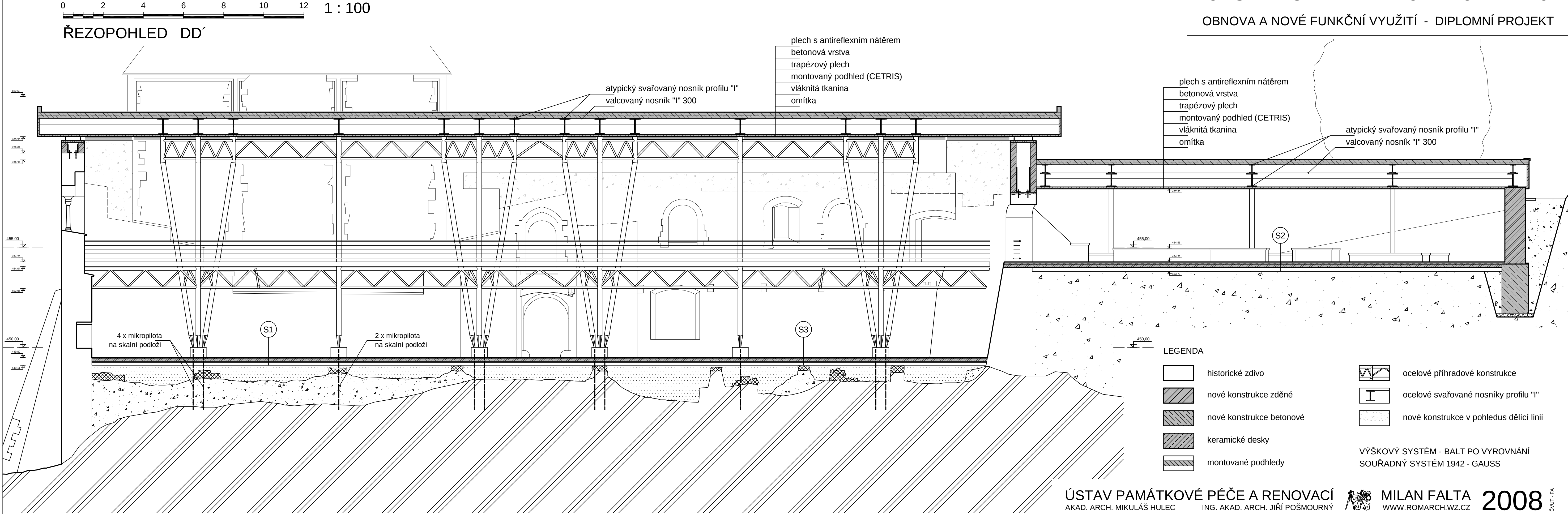
OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

ŘEZOPOHLED CC'

CÍSAŘSKÁ FALC V CHEBU

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

plech s antireflexním nátěrem
betonová vrstva
trapézový plech
montovaný pohled (CETRIS)
vláknitá tkanina
omítka

atypický svařovaný nosník profilu "I"
valcovaný nosník "I" 300

plech s antireflexním nátěrem
betonová vrstva
trapézový plech
montovaný pohled (CETRIS)
vláknitá tkanina
omítka

atypický svařovaný nosník profilu "I"
valcovaný nosník "I" 300

4 x mikropilota
na skalní podloží

S1

2 x mikropilota
na skalní podloží

S3

LEGENDA

historické zdivo

nové konstrukce zděné

nové konstrukce betonové

keramické desky

montované podhledy

ocelové příhradové konstrukce

ocelové svařované nosníky profilu "I"

nové konstrukce v pohledu dělicí linií

VÝŠKOVÝ SYSTÉM - BALT PO VYROVNÁNÍ
SOUŘADNÝ SYSTÉM 1942 - GAUSS

ÚSTAV PAMÁTKOVÉ PÉČE A RENOVACÍ
AKAD. ARCH. MIKULÁŠ HULEC

ING. AKAD. ARCH. JIŘÍ POŠMOURNÝ

MILAN FALTA
WWW.ROMARCH.WZ.CZ

2008

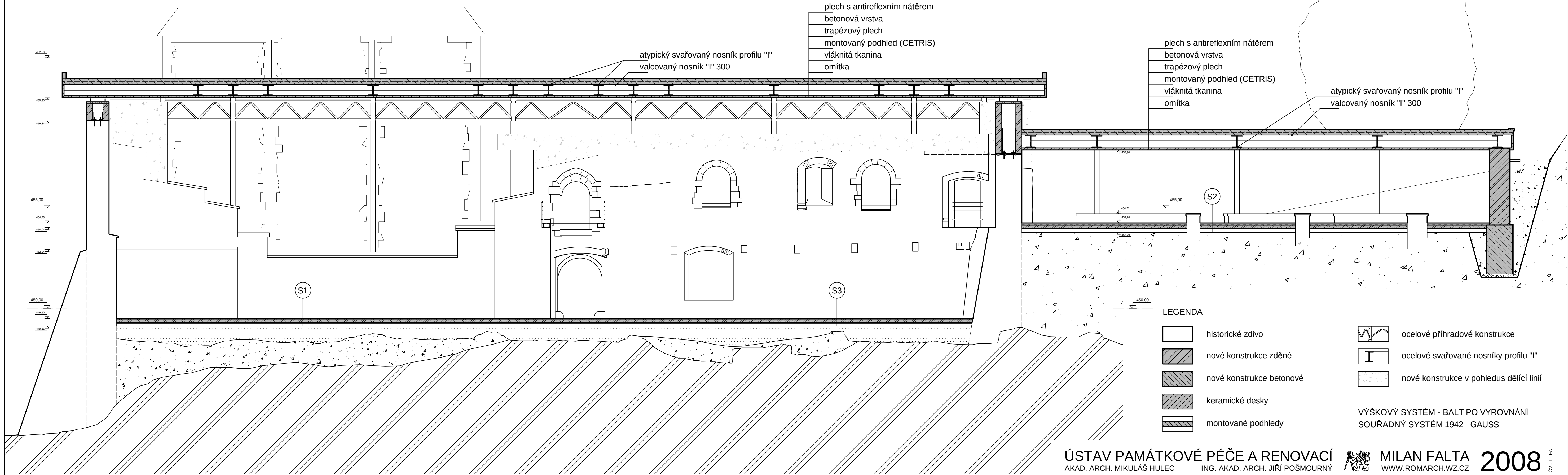
ČVUT - FA

CÍSAŘSKÁ FALC V CHEBU

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

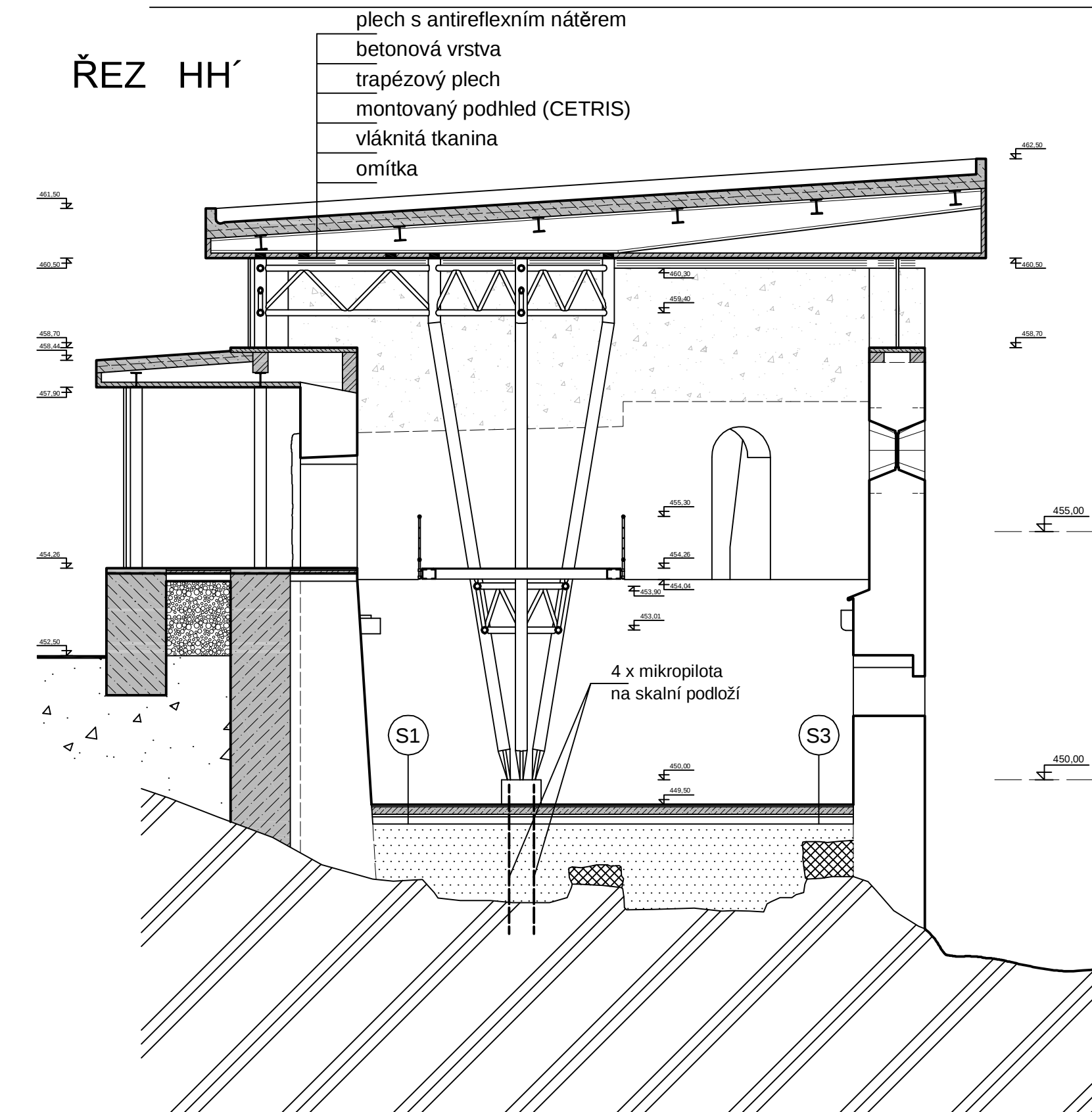
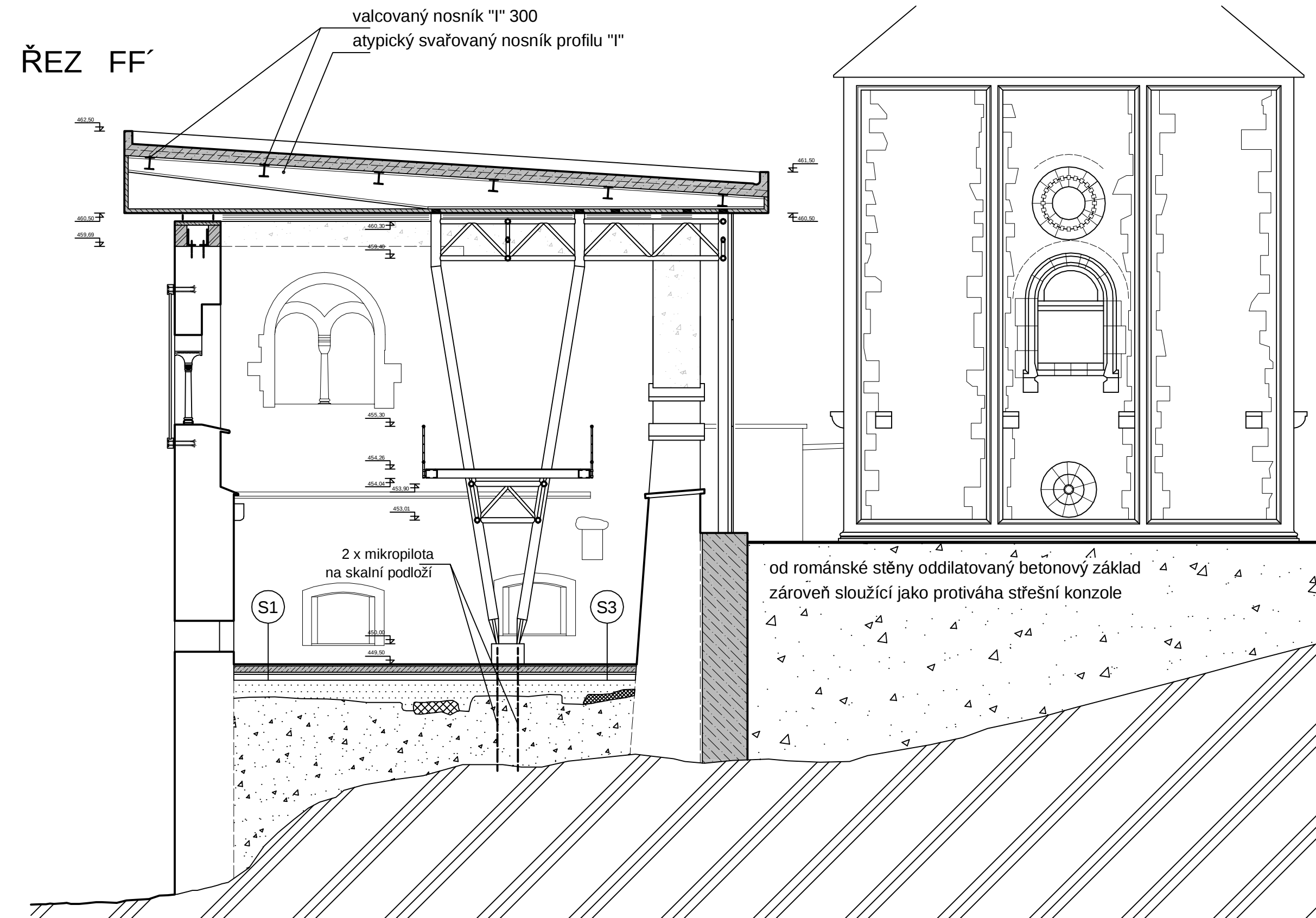
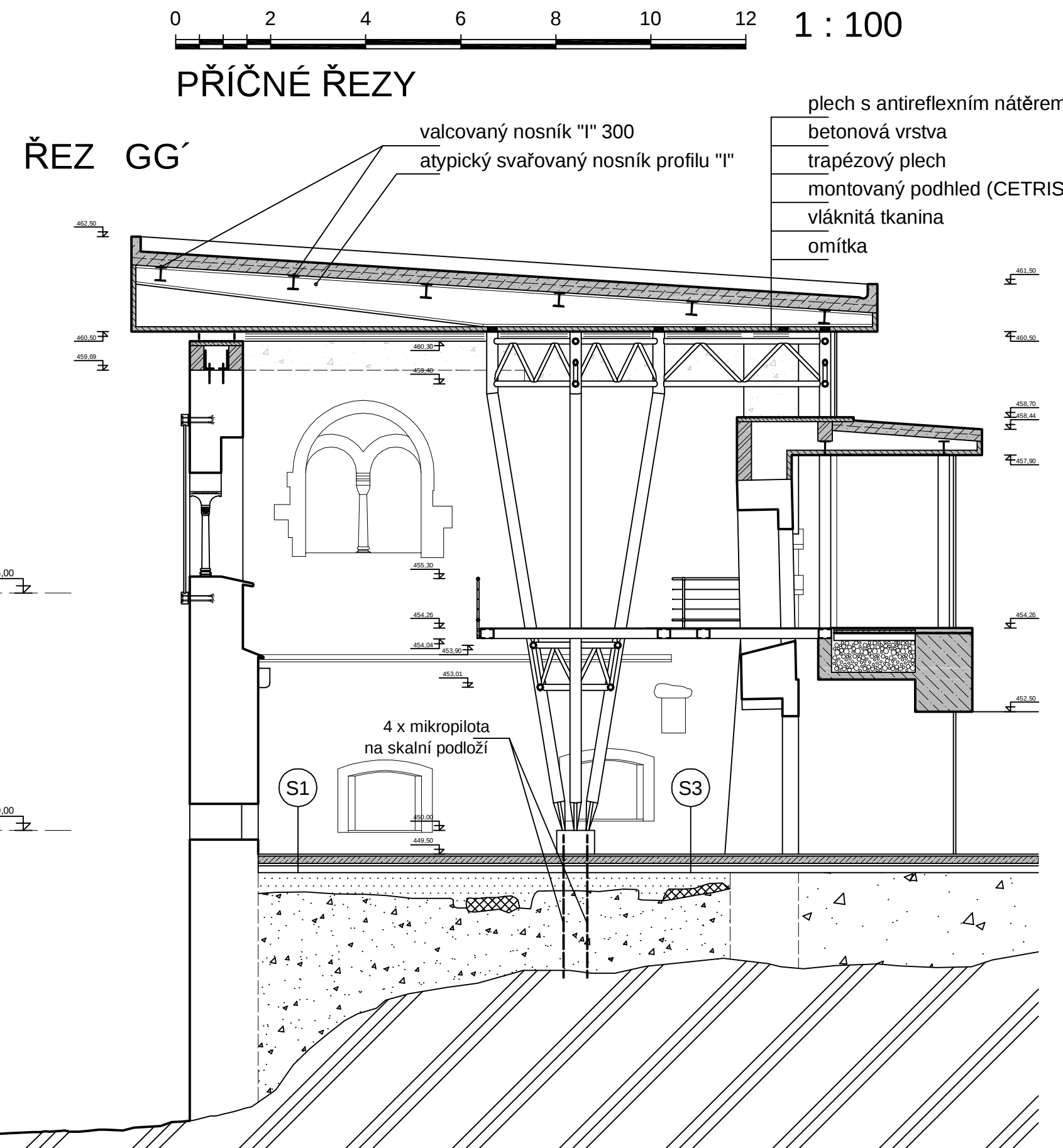
0 2 4 6 8 10 12 1 : 100

ŘEZPOHLED EE'

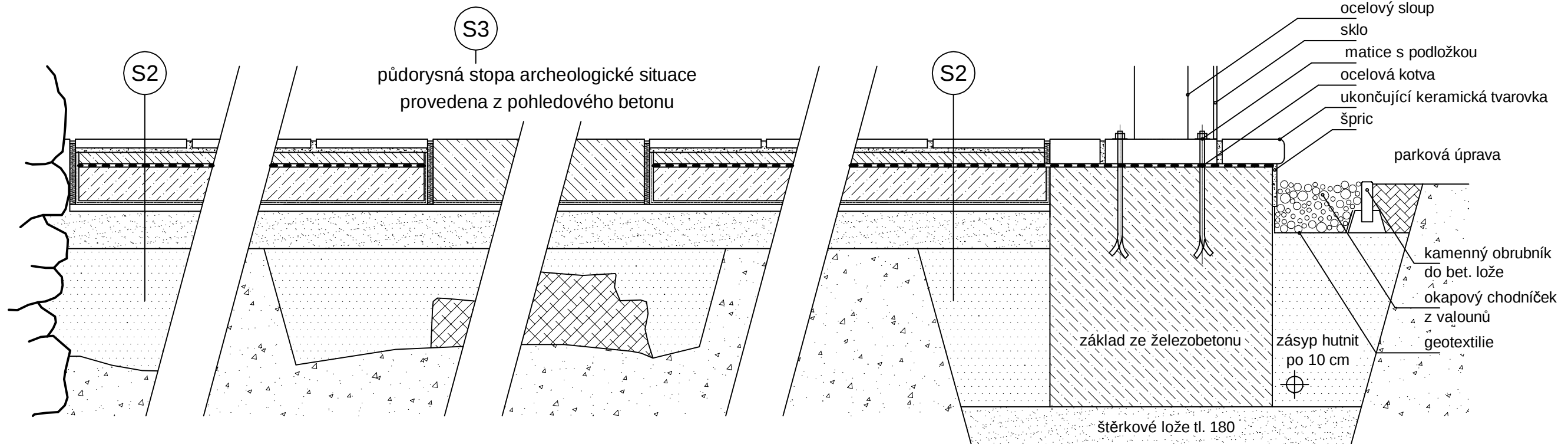
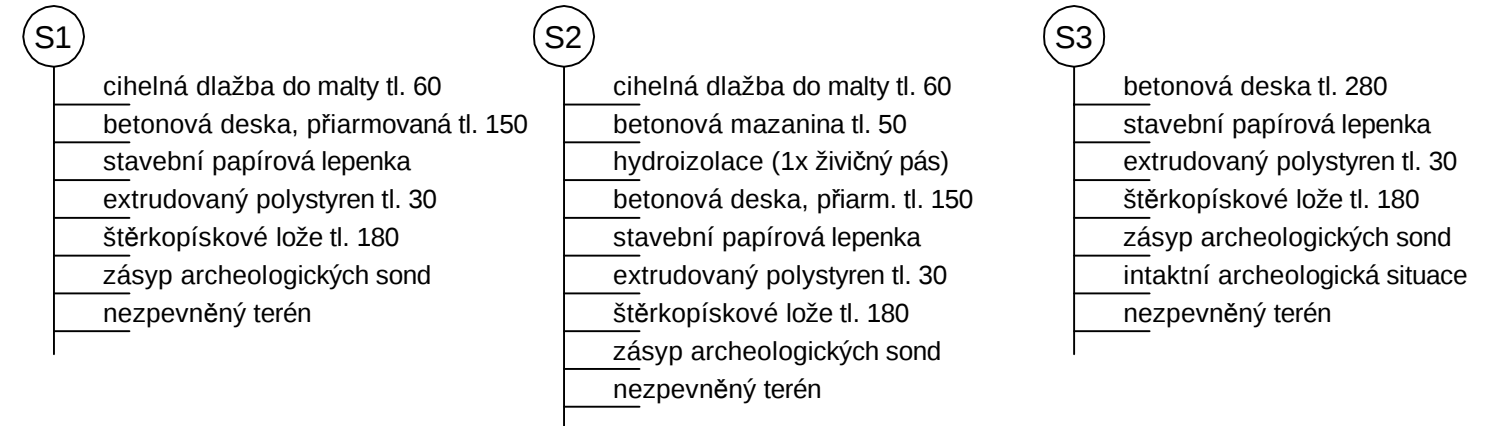
CÍSAŘSKÁ FALC V CHEBU

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

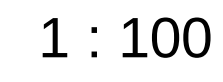
OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

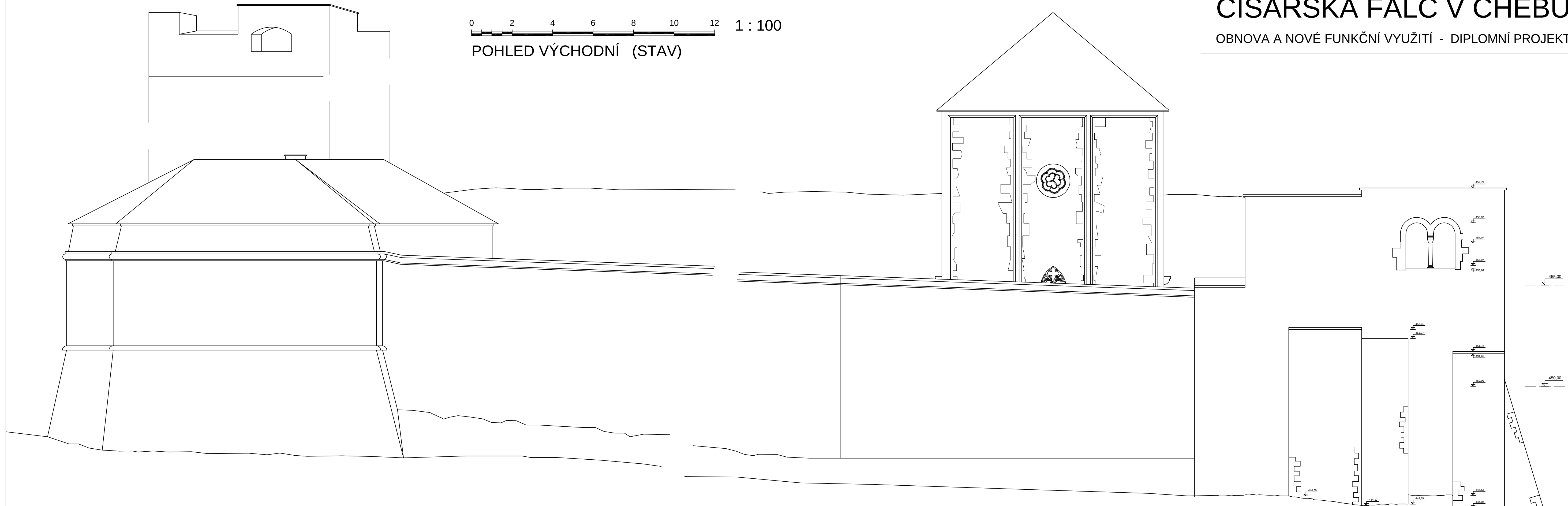

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

POHLED VÝCHODNÍ (STAV)

ÚSTAV PAMÁTKOVÉ PÉČE A RENOVACÍ
AKAD. ARCH. MIKULÁŠ HULEC ING. AKAD. ARCH. JIŘÍ POŠMOURNÝ

ING. AKAD. ARCH. JIŘÍ POŠMOURNÝ

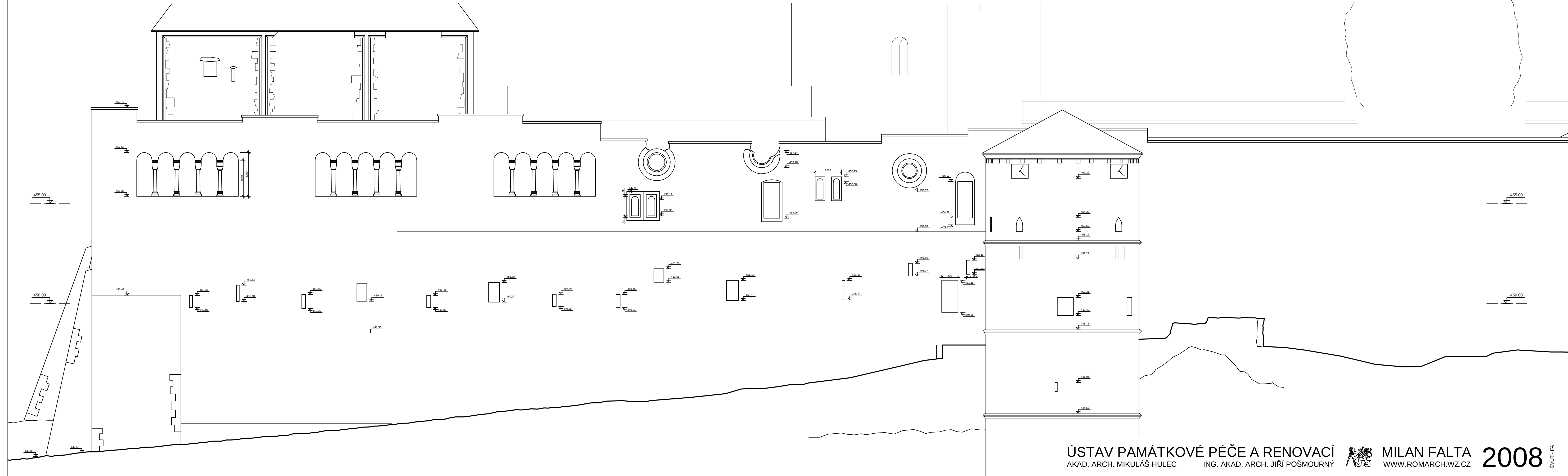

MILAN FALTA
WWW.ROMARCH.WZ.CZ

2008 ČVUT - FA

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

ÚSTAV PAMÁTKOVÉ PÉČE A RENOVACÍ
AKAD. ARCH. MIKULÁŠ HULEC ING. AKAD. ARCH. JIŘÍ POŠMOURNÝ

MILAN FALTA
WWW.ROMARCH.WZ.CZ

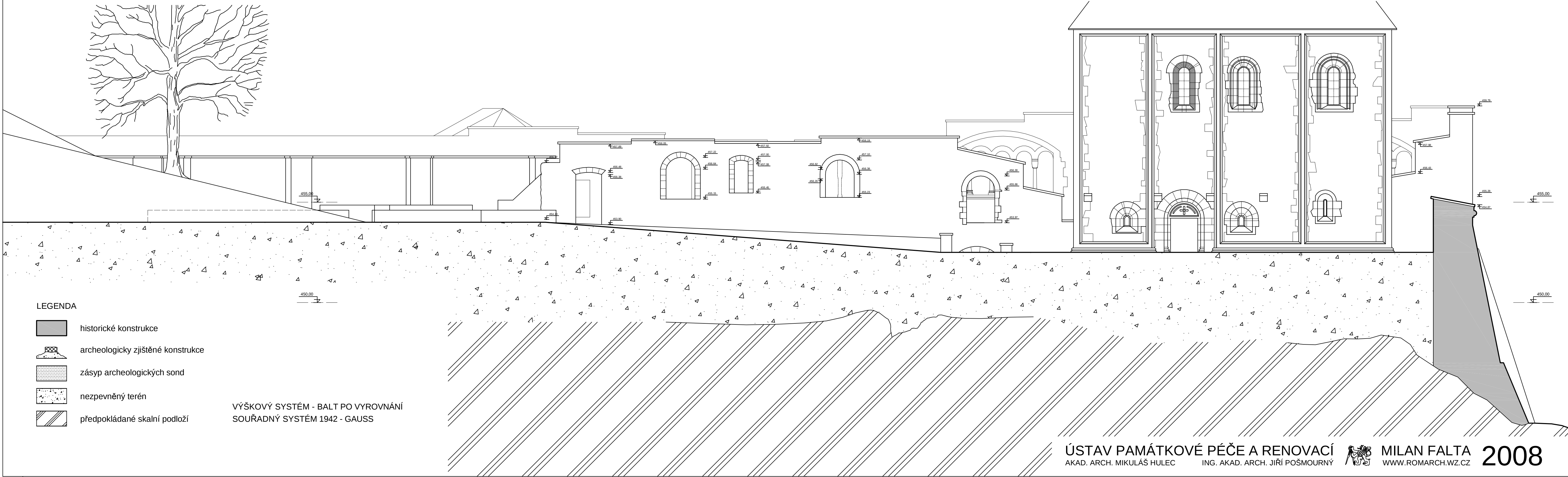
2008 ČVUT - FA

CÍSAŘSKÁ FALC V CHEBU

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

0 2 4 6 8 10 12 1 : 100

POHLED JIŽNÍ (STAV)

CÍSAŘSKÁ FALC V CHEBU

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

0 2 4 6 8 10 12 1 : 100

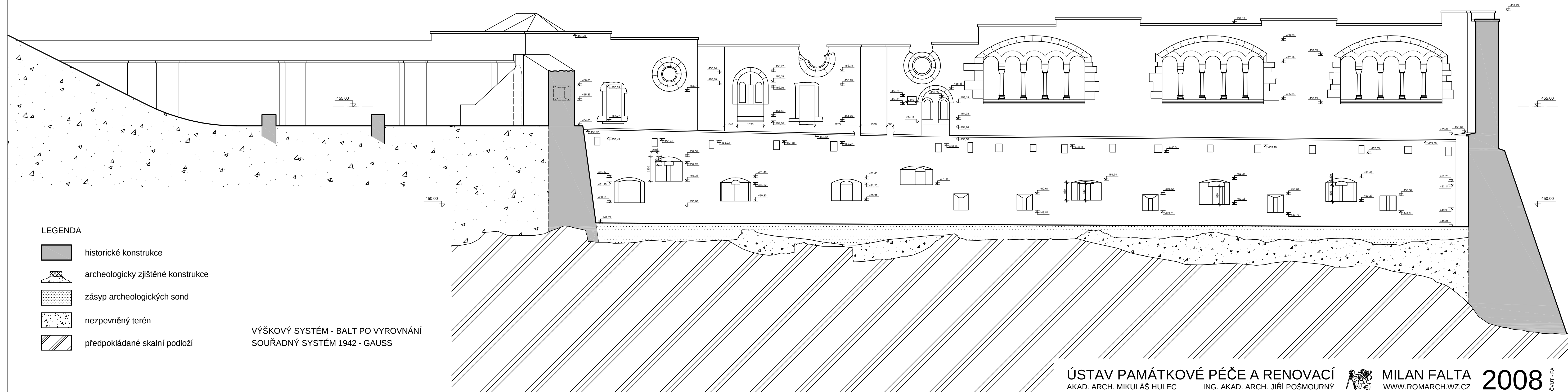
ŘEZPOHLED AA' (STAV)

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

0 2 4 6 8 10 12 1 : 100

ŘEZOPHLED BB' (STAV)

ÚSTAV PAMÁTKOVÉ PÉČE A RENOVACÍ
AKAD. ARCH. MIKULÁŠ HULEC ING. AKAD. ARCH. JIŘÍ POŠMOURNÝ

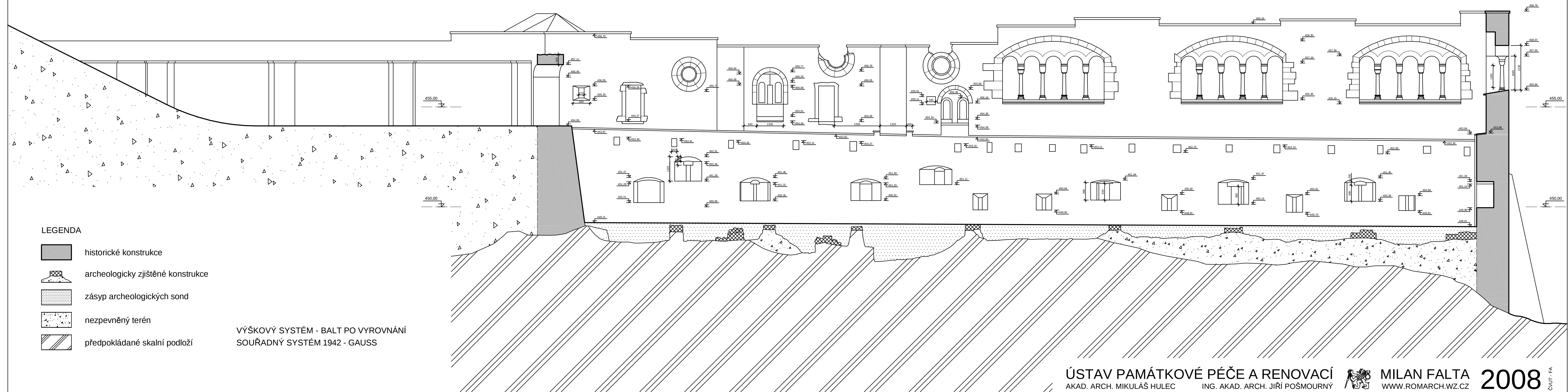
MILAN FALTA
WWW.ROMARCH.WZ.CZ

2008 ČVUT - FA

0 2 4 6 8 10 12 1 : 100
ŘEZPOHLED CC' (STAV)

CÍSAŘSKÁ FALC V CHEBU

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

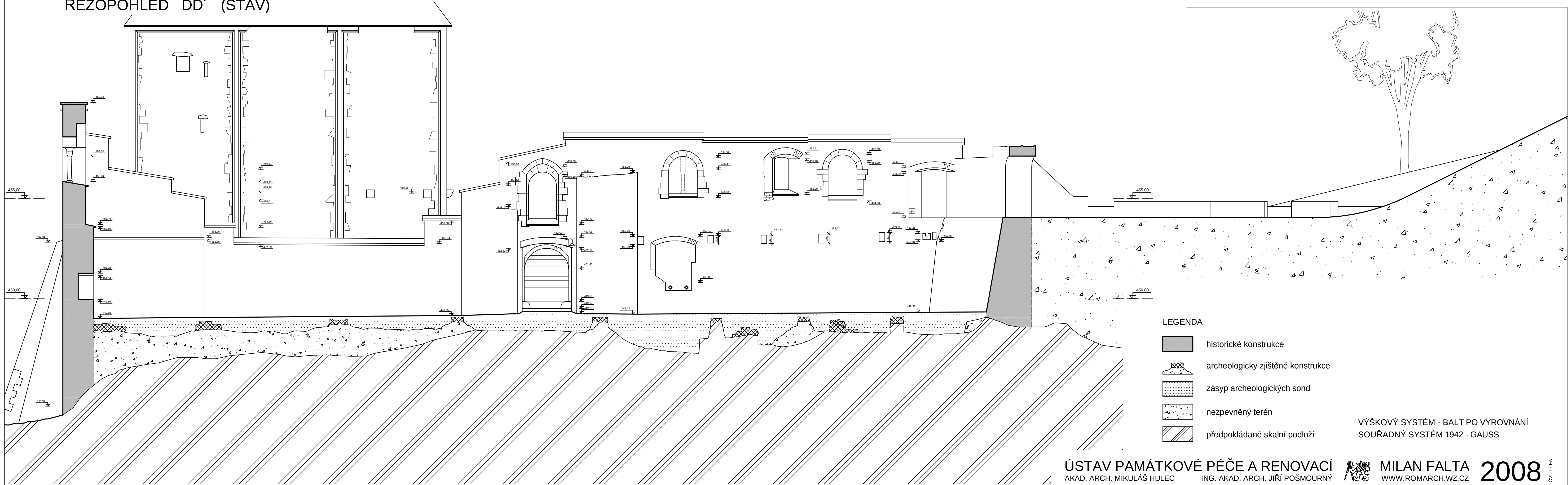

CÍSAŘSKÁ FALC V CHEBU

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

0 2 4 6 8 10 12 1 : 100

ŘEZPOHLED DD' (STAV)

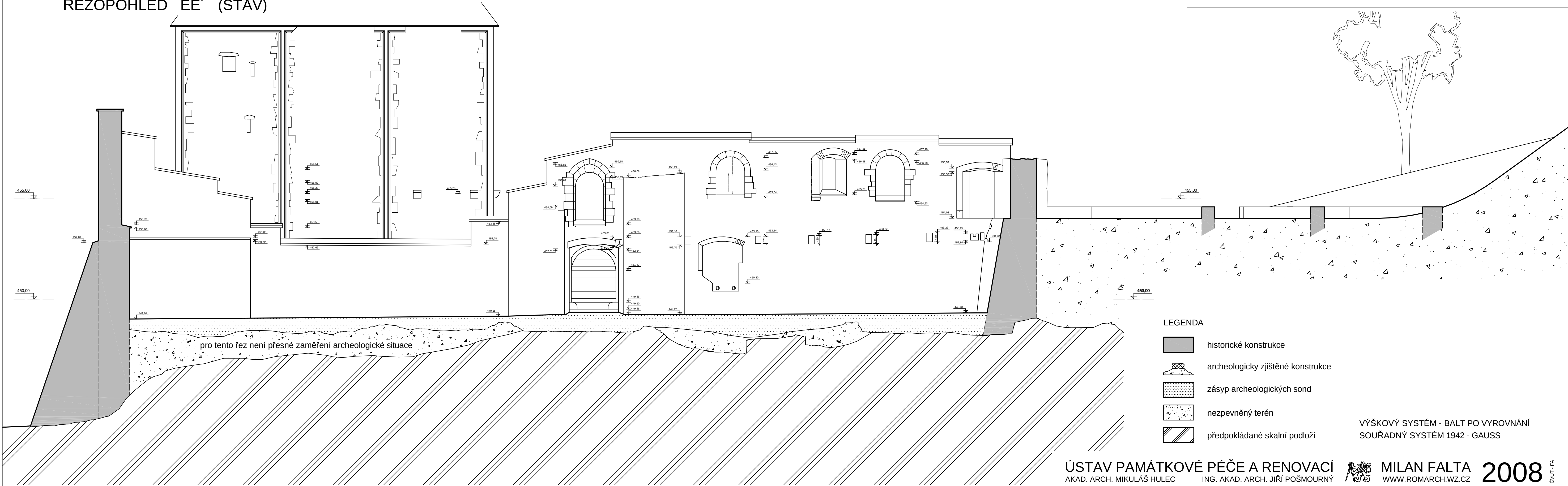

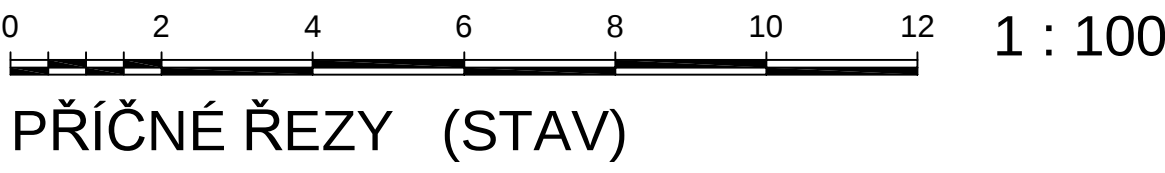
CÍSAŘSKÁ FALC V CHEBU

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

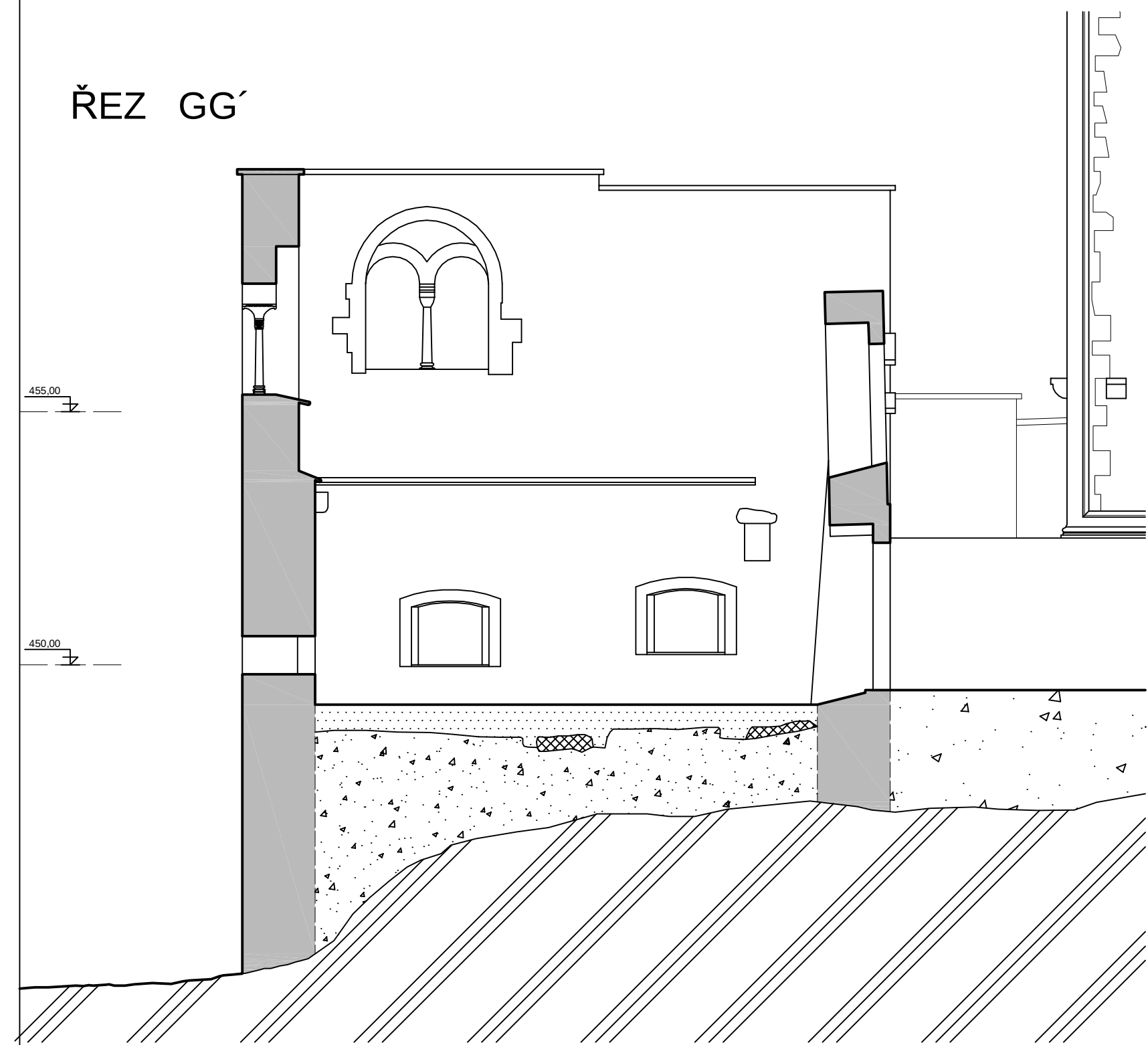
0 2 4 6 8 10 12 1 : 100

ŘEZPOHLED EE' (STAV)

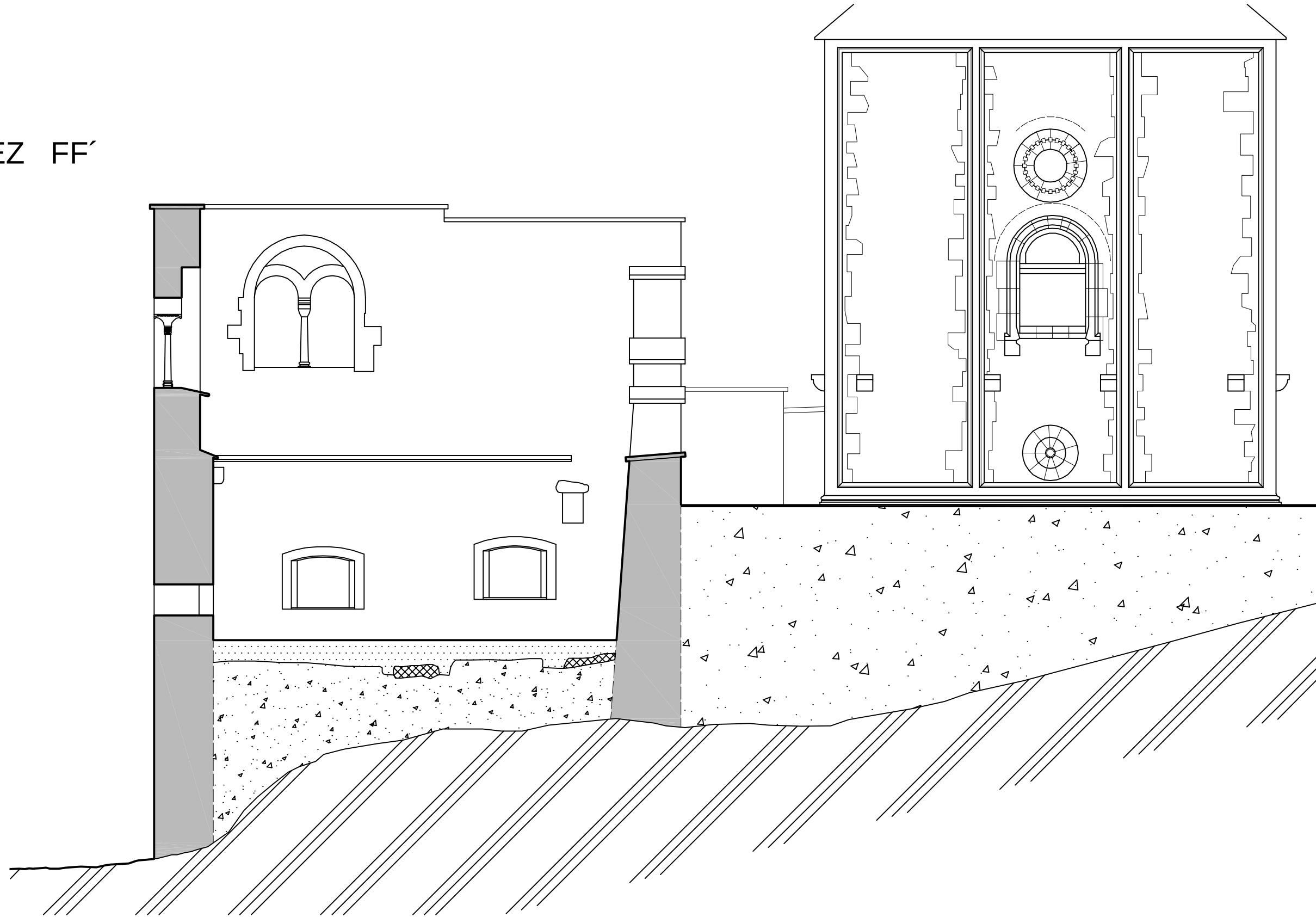

ŘEZ GG'

ŘEZ FF'

CÍSAŘSKÁ FALC V CHEBU

OBNOVA A NOVÉ FUNKČNÍ VYUŽITÍ - DIPLOMNÍ PROJEKT

ŘEZ HH'

